

**ROVANIEMEN KAUPUNGIN
LIIKUNTAPOLIITTINEN OHJELMA
2015 - 2020**

LIIKKEELLÄ ENERGIAA
- kohti liikunnan uutta vuosikymmentä

Rovaniemen Liikuntapalvelut 2015

Rovaniemen kaupungin liikuntapoliittinen ohjelma vuosille 2015 - 2020 LIIKKEELLÄ ENERGIAA – kohti liikunnan uutta vuosikymmentä

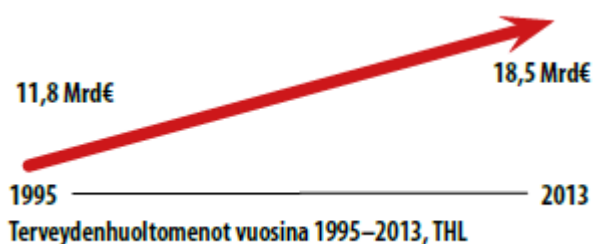
Sisällysluettelo

I JOHDANTO LIIKUNTAPOLIITTISEEN OHJELMAAN	3
1.1 Liikuntapolitiikan lähtökohtia	3
1.1.1 Liikuntalaki	4
1.1.2 Liikunta hallitusohjelmassa.....	4
1.1.3 Liikunnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus.....	4
1.1.4 Liikuntapolitiikan arvoperusta	5
1.1.5 Kaupunkistrategian mukainen liikuntatoiminta	5
1.1.6 Liikunta laajemmassa hyvinvointikontekstissa.....	5
1.1.7 Lähipalveluperiaatteet ja osallisuuden edistäminen liikuntapalveluissa	6
II VISIO JA TAVOITTEET	7
2.1 Visio.....	8
2.2 Arktiset liikuntaolosuhteet ja -investoinnit	8
2.3 Liikuntapalvelut ja Sote -palvelurakennemuutos.....	10
2.4 Liikuntapalvelut ja digitalisaatio	10
III LIIKUNTA OSANA KUNTALAISEN HYVINVOINTIA	11
3.1 Liikunta palvelualueiden läpileikkaavana teemana	11
3.1.1 Lasten- ja nuorten liikuntapalvelut.....	11
3.1.2 Opiskelijoiden liikuntapalvelut	12
3.1.3 Työikäisten liikuntapalvelut.....	12
3.1.4 Liikunnan merkitys ikäihmisille.....	13
3.1.5 Erityisliikuntapalvelut	13
3.1.6 Maaseudun kehittämissuunnitelma ja liikuntapalvelut	13
3.1.7 Liikuntapalvelut kotouttamisohjelmassa.....	14

3.1.8 Rovaniemen maankäytön ja asumisen toteuttamisohjelma liikuntapalveluiden näkökulmasta...	14
3.1.9 Elinkeinojen kehittämisohjelma ja liikuntapalvelut	15
3.2 Rovaniemen kaupunkistrategian yhteys liikuntapalveluihin	16
3.2.1 Alueen elinvoimaisuus.....	16
3.2.2 Asukkaiden hyvinvointi.....	16
3.2.3 Viihtyisä elinympäristö	17
IV ROVANIEMEN LIIKUNTA- JA URHEILUSEURATOIMINTA.....	18
V ROVANIEMEN LIIKUNTAPALVELUT JA KANSALLISET JÄRJESTÖT	19
5.1 Rovaniemen yhteistyö Olympiakomitean ja Valo ry:n kanssa.....	19
5.2 Lajiliitot ja Rovaniemi.....	19
VI LIIKUNTAMATKAILUN JA -YRITTÄJYYDEN MERKITYS ROVANIEMELLÄ	20
6.1 Liikuntatalous ja -yrittäjyys	20
6.2 Liikuntatapahtumat ja niiden aluetaloudellinen merkitys.....	21
6.3 Ounasvaara	22
6.4 Lapin urheiluopisto – Santasport.....	23
6.5 Lapin urheiluakatemia	24
VII ROVANIEMI KANSAINVÄLISENÄ LIIKUNTA- JA URHEILUKAUPUNKINA	25
7.1 Tahtotila liikuntatapahtumahakuihin	25
7.2 Liikuntakaupungin status lisäarvona	27
VIII ROVANIEMEN LIIKUNTAPOLITIIKAN TOTEUTTAMINEN	28
8.1 Oikeat askeleet	28
8.2 Tavoitetila vuonna 2020	28
Lähteet.....	29
Kuvat	29
Kuviot.....	30

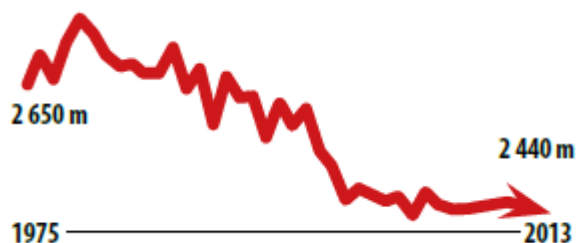
I JOHDANTO LIKUNTAPOLIITTISEEN OHJELMAAN

Liikunnan merkitys ihmiselle ja yhteiskunnalle on muodostunut nykyaikana yhä monimuotoisemmaksi. Säännöllisesti saadaan lukea sairaudenhuoltomenojen kasvusta. Suomalaiset lapset ja nuoret liikkuvat aivan liian vähän. Elintapasairaudet lisääntyvät ja yksilön itsestä huolenpito unohtuvat. Liikkumattomuus on entistä keskeisempi tekijä moneen sairauteen. Alla olevasta kuvaajasta (kuvio 1) nähdään, että vuonna 2013 terveydenhuoltomenot Suomessa olivat kasvaneet 18,5 miljardiin euroon. Tästä väestön vähäisen liikunnan osuudeksi on arvioitu 1-2 miljardia euroa. (Liikuntaneuvosto.fi 11.11.2015)

KUVIO 1. Terveys- ja sairaanhoitomenot ovat voimakkaassa kasvussa. (THL 2015)

Liikunnan yhteiskunnallinen merkitys on suuri. Liikuntalain keskeisenä tavoitteena on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa sekä vähentää eriarvoisuutta liikunnassa. Tarkoituksena on myös edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä fyysistä toimintakykyä, lasten ja voimakkaampi polarisoituminen on tosiasia liikkuvien ja liikkumattomien välillä. Suomalaisten kunnan heikkeneminen näkyy seuraavasta kuvaajasta (kuvio 2), jossa esitetään aloittavien varusmiesten Cooperin keskimääräisten testitulosten muutos vuosina 1975 - 2013. (Liikuntaneuvosto.fi 11.11.2015)

KUVIO 2. Varusmiespalveluksen aloittavien miesten kestävyyskunto on huonoin 40 -vuoteen. (THL 2015)

Suorituspaikkojen kehittäminen palvelee sekä paikallisia asukkaita että matkailijoita. Tässä kehitystyössä onkin lisättävä entistä enemmän vuorovaikutusta sekä liikunnan harrastajakentän että liikunnasta liiketoimintaa tekevien kesken. Samoin kaupungin tulee huomioida eri ulottuvuudet ja palvelutarjonta liikuntapaikkoja suunniteltaessa. Tärkeää on huomioida, voidaanko löytää synergiaetuja investointien sijoittelussa eri edunsaajaryhmiä tarkastellen. Liikuntapoliittinen ohjelma on puiteohjelma, joka tarkentuu eri palvelualueiden strategioiden, taloussuunnitelmien, talousarvioiden sekä erilaisten toimenpideohjelmien kautta.

Liikuntapoliittisen ohjelman toteutuminen edellyttää liikuntapalveluiden tiivistä yhteistyötä niin kaupungin eri palvelualueiden kuin kaupunkikonserniyhtiöiden kanssa. Tähän liitettynä tiivis vuorovaikutus yritysten ja kolmannen sektorin kanssa luo monimuotoisia mahdollisuuksia liikuntapalveluiden uudistumiseen. Liikuntapoliitikassa ja sen suuntaamisessa tarvitaan yhä enemmän kokonaisvaltaista näkemystä, yhteistä tahtotilaa sekä kykyä luovuuteen ja innovatiivisuuteen. Tartutaan siis yhdessä tähän tilaisuuteen!

1.1 Liikuntapoliittikan lähtökohtia

1.1.1 Liikuntalaki

Liikuntalaki on uudistunut vuonna 2015. Lain tavoitteena on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa, väestön hyvinvointia ja terveyttä, fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista, lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, liikunnan kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta, huippu-urheilua, liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita sekä eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa. (finlex.fi 11.11.2015)

Kunnan vastuulla on liikuntalain mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen, tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. (finlex.fi 11.11.2015)

Aiemmin mainittujen tehtävien toteuttaminen kunnissa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä ja kehittämällä paikallista, kuntien välistä sekä alueellista yhteistyötä. Lisäksi tarvittaessa tulisi huolehtia muista paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista. (finlex.fi 11.11.2015)

1.1.2 Liikunta hallitusohjelmassa

Sipilän hallituksen laatimassa hallitusohjelman Hyvinvointi- ja terveys -osassa on nostettu esille kymmenen vuoden tavoitteena mm. se, että suomalaiset voivat paremmin ja kokevat pärjäävänsä erilaisissa elämäntilanteissa. Jokaisen ihmisen tulisi voida kokea voivansa vaikuttaa, tehdä valintoja ja ottaa vastuuta terveydestään. Sosiaali- ja terveydenhuollon puolella painopiste on ennaltaehkäisyssä. Tämän myötä myös liikunnan asema vahvistunee. (Ratkaisujen Suomi 2015, 18)

Liikunta on kirjattu kahteen hallitusohjelmassa olevaan kärkihankkeeseen. Toisessa pyritään edistämään kansalaisten liikkumista terveyden ja hyvinvoinnin lisäämisen näkökulmasta ja toisessa uudistetaan oppimisympäristöjä varmistamalla jokaiselle lapselle tunti liikuntaa jokaiseen koulupäivään. (Ratkaisujen Suomi 2015, 21)

Terveyden ja hyvinvoinnin lisäämisen näkökulmasta tapahtuvan liikkumisen ja terveellisten elämäntapojen edistämisen kärkihanke edellyttää mm. tähän liittyvien hyvien käytänteiden ja toimintamallien toimeenpanoa yhdessä järjestöjen kanssa ja kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistuksen toimeenpanoa. Myös yksilön vastuunottoa omasta elämästä pyritään vahvistamaan. (Sport.fi 7.10.2015)

Koulupäivän liikunnallisuuden vahvistaminen ei tarkoita pelkästään liikuntatuntien lisäämistä, vaan huomiota voidaan kiinnittää toimintakulttuurin uudistamiseen sekä aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaan. Samoin voidaan pohtia urheiluseurojen ja koulujen välisen yhteistyön kehittämistä. (Sport.fi 7.10.2015)

1.1.3 Liikunnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö painottaa liikunnan merkitystä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle sekä sen roolia kansalaisyhteiskunnan ja osallisuuden vahvistamisessa. Liikuntapolitiikalla vahvistetaan kansalaisjärjestöjen ja yhdistysten toimintaedellytyksiä liikuntajärjestöjen ja liikunnan koulutuskeskusten kanssa. Liikuntaa lisäämällä voidaan parantaa väestön toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia. (Valtion periaatepäätös 2009)

Vähäinen liikkuminen aiheuttaa vakavan uhkan kansanterveydelle ja sen myötä myös kansantaloudelle. Viimeaikaisten lasten ja nuorten liikkumista käsittelevien tutkimusten viesti on ollut lähes poikkeuksetta sama: vain murto-osa päiväkotijäsenistä, ala- ja yläkouluikäisistä liikkuu riittävästi edes oman terveytensä vuoksi. Lasten ja nuorten liikkumiseen voivat vaikuttaa keskeiset tahot yhdessä: koti, urheiluseurat ja yhteiskunta. (Urheilusanomat 12/2015)

1.1.4 Liikuntapolitiikan arvoperusta

Kunnalla on lakisääteinen ja sosiaalinen vastuu tarjota mahdollisimman tasa-arvoiset liikuntapalvelut kaikille. Palvelut kuuluvat jokaisen kuntalaisen arkeen ja kaikilla on oikeus näihin palveluihin. Liikunta tulee nähdä kunnan peruspalveluna. Liikunnan harrastaminen on kansanterveydellisesti merkittävää. Liikunnan toimintaympäristö on muuttunut viime vuosina voimakkaasti ja kuntien liikuntapalvelut ovat kohdanneet uusia haasteita.

Rovaniemen keskeisiä liikuntapolitiittisia periaatteita ovat asukaslähtöisyys, turvallisuus, tasa-arvoisuus ja vastuullisuus. Lisäksi edistetään osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja luovuutta.

1.1.5 Kaupunkistrategian mukainen liikuntatoiminta

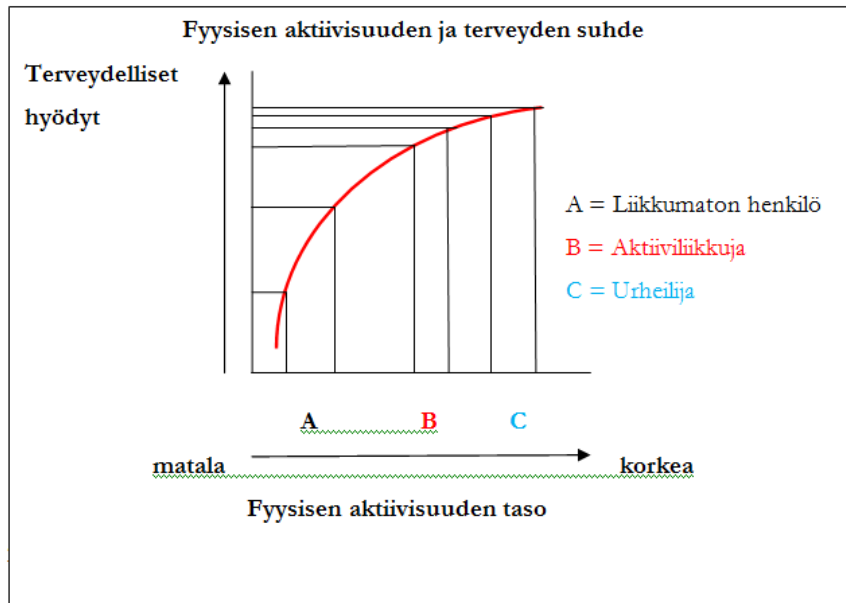
Rovaniemen kaupunkistrategia (kuva 1) on keskeinen kaupungin palveluja läpileikkaava asiakirja. Rovaniemen kaupunkistrategiassa on useita kohtia, jotka koskevat liikuntapalveluita. Nämä on huomioitu tässä liikuntapolitiittisessa ohjelmassa ja ne puretaan auki myöhemmässä vaiheessa kohdassa 3.1.

KUVA 1. Rovaniemen kaupunkistrategia. (Kaupunkistrategia 11.11.2015)

1.1.6 Liikunta laajemmassa hyvinvointikontekstissa

Seuraavassa kuviossa(kuvio 3) on kuvattu WHO:n (World Health Organization) tulkintaa fyysisen aktiivisuuden ja terveyden suhteesta. Henkilö A kuvaa liikkumatonta ihmistä. Hänen matala liikkumistasonsa pitää vastaavasti myös terveydelliset hyödyt matalalla tasolla. Henkilö B on aktiivisempi liikkuja, jolloin voidaan kuviosta myös todeta terveydellisten hyötyjen kasvavan. Henkilö C:n kuvaa säännöllisesti liikuntaa harrastavaa urheiluaktiivia, jolloin terveydelliset hyödyt ovat myös korkealla tasolla. Toisaalta henkilö C kohdalla liikkumisen ja terveyden välinen suhde loivenee, sillä saavutettavat hyödyt eivät voi enää kasvaa yhtä voimakkaasti kuin liikunnan alkuvaiheessa. Merkittävää on kuitenkin sen seikan huomioiminen, että liikunnan aloittamisen alkuvaiheessa myös terveydelliset hyödyt kasvavat erittäin voimakkaasti.(World Health Organization 2007, 9)

KUVIO 3. Fyysisen aktiivisuuden ja terveyden välinen riippuvuus (World Health Organization 2007, 9)

Rovaniemi on aktiivinen liikunta- ja urheilukaupunki, joka on tunnettu erilaisista suurtaapahtumista ja huippu-urheilijoistaan. Liikuntakulttuuri on viime vuosina laajentunut urheilusta ja liikunnasta myös hyvinvointiin. Virikkeinen vapaa-aika ja hyvät liikuntatottumukset parantavat ihmisen hyvinvointia ja elämänlaatua. Terveyttä edistävät elämäntavat ovat helpoin ja nopein tapa vaikuttaa toimintakykyyn ja hidastaa ikääntymisen myötä tulevia terveydellisiä muutoksia. (Jääskeläinen 2010, 3)

Rovaniemen tulee huomioida tämä kokonaisvaltainen imagon laajentaminen yhä vahvemmin liikunta- ja urheilukaupungista myös hyvinvointikaupungiksi. Tätä kehitystä tulee tukea entisestään niin systemaattisessa paikallisen arkiliikunnan lähiliikuntaolosuhteiden ja muun infrastruktuurin rakentamisessa kuin harrasteliikunnan ja kilpaurheilun vahvistamisessa. Rovaniemellä on kaikki mahdollisuudet nousta keskeiseksi kansainväliseksi liikunnan ja hyvinvoinnin osaamiskeskittymäksi.

1.1.7 Lähipalveluperiaatteet ja osallisuuden edistäminen liikuntapalveluissa

Sivistyksen toimiala, johon myös liikuntapalvelut sijoittuvat, painottaa toimialakohtaisissa lähipalveluperiaatteissaan seuraavaa:

- Palvelut järjestetään määrärahojen ja lainsäädännön mukaisesti. Palvelujen järjestämistä ja tuottamista ohjaavat kaupunkistrategia ja monet poikkihallinnolliset ohjelmat sekä sivistyspalvelujen omat periaatteet.
- Palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti, huomioiden toimialan sisällä olevien palvelualueiden erilaiset asiakkuudet. Tuotetaan myös alueellisesti keskitettyjä palveluja. Toimitaan yhteistyöverkostoissa.
- Sivistyspalveluiden toimintakäytäntöjen avulla tuetaan kuntalaisten mahdollisuutta edistää omaa ja yhteisönsä hyvinvointia ja toimintakykyä. Osallisuuden edistäminen on toiminnan keskiössä.
- Toimialalle kehitetään joustavaa ja tarkoituksenmukaista sekä taloudellisesti kestävää palveluverkkoa.
- Palvelukykyä kehitetään monipalvelukeskuksilla, joissa hyödynnetään moniammatillista yhteistyötä ja tehokasta resurssien käyttöä. Henkilöstön tiivis yhteistyö, ammatillinen osaaminen ja tilojen monipuolinen hyödyntäminen ovat keskeisiä tekijöitä. (Rovaniemen vapaa-ajan ltk 27.5.2015 § 55)

Vapaa-ajan lautakunnan alaisessa toiminnassa korostuu se, kuinka lähipalvelut mahdollistavat asukkaiden arkielämän sujuvuuden edistämällä asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista turvallisuutta. Liikunnan lähipalvelut ovat ennaltaehkäiseviä palveluja, joiden avulla on mahdollista vahvistaa asukkaiden toimintakykyä, tukea perusturvan huolehtimisvelvoitetta sekä tehdä tärkeitä korjaaviin toimenpiteisiin ja palveluihin liittyviä säästöjä, unohtamatta tärkeää hyvän mielen tuottamista.

Rovaniemen kaupungin Asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamisen kehittämisohjelma vuosille 2013 -2016 on tarkoitettu asukkaiden, päättäjien sekä kaupungin johdon ja työntekijöiden yhteiseksi, linjaavaksi kehittämistyön välineeksi ja se sisältää kolme näkökulmaa, joissa onnistuminen kehittää Rovaniemen kaupunkia kohti yhteisesti määritellyjä päämääriä ja tavoitteita. Näkökulmat ovat yhteisten asioiden valmistelun ja päätöksenteon uudistaminen, sähköinen asiointi ja demokratia sekä vuorovaikutus ja asuinalueiden kehittäminen ja yhteisöllisyys.

Asukkaiden hyvinvointia edistetään ohjelman mukaan kehittämällä viihtyisiä ja turvallisia kaupunginosia ja elinvoimaisia kyliä asukkaiden ja kaupungin yhteistyönä. Omatoimisen kehittämisen ja toimintatapojen uudistamisen tukemisessa painotetaan sosiaalisen vuorovaikutuksen, hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistämistä. Painopisteitä ovat: sujuva arki, terveyden- ja liikkumisen edistäminen – vastuu omasta terveydestä, omatoiminen kulttuuri- ja taidetoiminta, rakennetun ympäristön kunnostus, maiseman- ja ympäristöhoito sekä kaupunki- ja maaseutualueen toimijaverkon kehittäminen.

Asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamisen kehittämisohjelman tavoitteena on kaikenikäisten asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamisen edistäminen elinympäristöä ja palveluja koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä asukkaiden omatoimisen yhteisöllisen asuinaluetoiminnan vahvistaminen. Osallisuus on keskeinen hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä tekijä ja liikuntapalveluilla on tässä yhteisessä osallisuustyössä ja dialogissa tärkeä rooli.

II VISIO JA TAVOITTEET

2.1 Visio

”Hyvää elämää edistämässä”

Liikunnan avulla vahvistetaan ihmisen psyko-fyysis-sosiaalista hyvinvointia. Yksilö osallistuu itse liikkumiseen, saa mielihyvän tunnetta liikunnasta ja motivoituu myös liikuntaympäristöstä toimintaan. Tätä yksilöiden omaehtoisuutta ja osallisuutta liikunnan suhteen tulee tukea ja edistää.

Rovaniemen liikuntapalveluiden perustehtävänä on luoda kuntalaisille, matkailijoille ja järjestöille sekä muille liikuntatoimintaa järjestäville tahoille edellytyksiä harrastaa ja toteuttaa monipuolista liikuntaa erilaisissa liikuntaympäristöissä. Tämän lisäksi edistetään mahdollisuuksia tuottaa erilaisia liikuntamahdollisuuksia.

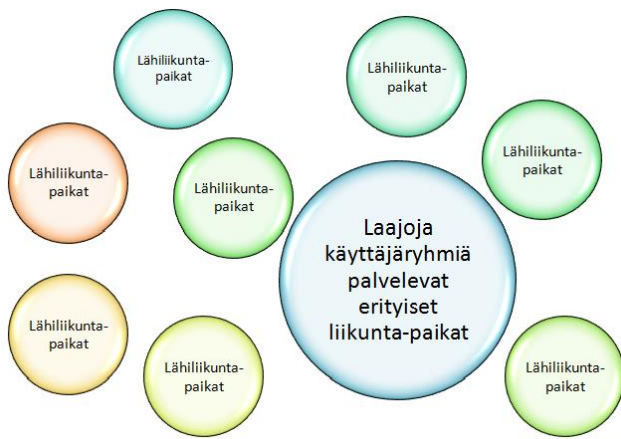
Liikuntapalvelut tuottavat ryhmäliikuntapalveluja kohderyhmille, joille liikunta- ja urheilujärjestöt sekä yksityiset eivät tuota riittävästi tai lainkaan liikuntapalveluja. Tuotettuja palveluita ovat vuoropalvelut, toimijoiden muut avustus- ja tukipalvelut, soveltavan liikunnan ja terveystoiminnan ryhmäliikuntapalvelut sekä uimahallipalvelut. Lisäksi tuetaan kolmannen sektorin toteuttamaa liikuntatoimintaa järjestämällä muun muassa liikuntavuoroja ja tukemalla toimintaa avustuksilla.

Liikuntapoliittisen ohjelman tavoitteena on tarkastella liikunnan eri ulottuvuuksia ja tuoda esille Rovaniemen kaupungin kannalta keskeisiä näkökulmia. Ohjelmassa esitetään myös toimenpiteitä ja pohdittavia valintoja, joiden avulla liikuntapoliittisen ohjelman asettamat tavoitteet saavutetaan. Liikuntapoliittinen ohjelma koostuu viidestä näkökulmatarkastelusta: kuntalaisten hyvinvoinnista, liikuntaseuratoiminnasta, kansallisesta järjestöyhteistyöstä, liikuntamatkailusta ja -yrittäjyydestä sekä kansainvälisyydestä. Viimeisessä kohdassa tuodaan esille niitä askelia, joiden avulla tavoitteita ja tulevaisuuden tavoitetilaa kohti kuljetaan.

2.2 Arktiset liikuntaolosuhteet ja -investoinnit

Kunnat ovat keskeisessä roolissa liikuntapaikkojen rakentamisessa sekä ylläpidossa, sillä ne omistavat tai ainakin ylläpitävät yli 80 prosenttia Suomen liikuntapaikoista. Kunnat ovat myös urheilu- ja liikuntapalvelujen tuottajia, jonka lisäksi ne tarjoavat puitteita kansalaisten omaehtoisen liikunnan harrastamiselle sekä työskentelevät yhteistyössä urheiluseurojen kanssa. Kuntien ja niiden omistamien liikelaitosten ja yhtiöiden arvon lasketaan olevan vajaat 450 miljoonaa euroa. Lisäksi niiden työllisyysvaikutus on noin 5000 henkilöä (v.2011). (Lith 2013, 2)

Rovaniemen kaupungin liikuntapalvelut hallinnoivat lähes 400 liikuntapaikkaa. Näistä pääosa on ulkoliikuntapaikkoja; pallo-, jääkiekko- ja luistelukenttiä sekä hiihto- ja ulkoilureittejä. Liikuntapoliittisen ohjelman asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi liikuntapaikkarakentamisessa tulee huomioida perusliikuntapaikkojen läheisyys käyttäjien asuinympäristössä ja laajoja käyttäjäryhmiä palvelevien erityisten liikuntapaikkojen vahvempi keskittäminen (kuva 2). Nämä erityiset liikuntapaikat ovat laajojen käyttäjäryhmien liikuntapaikkoja, joiden käyttökustannukset muodostuvat usein merkittäväksi. Samoin eri suorituspaikkojen välisiä synergiaetuja tulee olla saatavissa esimerkiksi mahdollisimman suuren käyttäjämäärän vuoksi, energiatehokkuuden osalta tai muun kustannustehokkuuden kannalta. Liikuntapaikoille tulee saada mahdollisimman paljon käyttöä ja Rovaniemellä näitä paikkoja voivat hyödyntää kuntalaisten lisäksi myös matkailijat.

KUVA 2. Lähiliikuntapaikkojen sijoittaminen asuinpaikkojen läheisyyteen ja erityisten liikuntapaikkojen keskittäminen.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen tutkimuksen mukaan liikuntapaikan läheisyys ei ole yhteydessä vapaa-ajan liikunnan kokonaismäärään sukupuolesta riippumatta. Yleisesti ottaen liikunnan harrastaminen on yleisempää niillä alueilla, joissa yhteiskunnan asuin- ja palvelurakenne on tiheä sekä kevyenliikenteen väylien verkosto on hyvä. Toisaalta aiemmin toteutettujen tutkimusten mukaan liikuntapaikkojen saatavuus ja omassa lähiympäristössä toteutettava muiden ihmisten liikunta lisäävät yksilöiden liikuntaa. (Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014, 45)

Rovaniemellä erityisen mahdollisuuden liikuntapalveluiden kehittämiseksi tarjoaa kaupungissa vierailevien matkailijoiden määrä. Matkailijoiden palvelutarve luo myös kuntalaisille paljon liikuntaan ja hyvinvointiin liittyviä palveluita, joita ei ehkä muuten olisi saatavissa. Tämä tulisi nähdä voimavarana. Toisaalta Rovaniemen kaupunkiympäristössä on jo olemassa kuntalaisille tehtyjä perusliikuntapaikkoja, joita ei esimerkiksi matkailukeskuksissa luonnostaan ole. Mitä enemmän liikuntapalveluille ja suorituspaikoille saadaan käyttöä, sitä järkevämpi niitä on tehdä. Tämä koskee varsinkin laajojen käyttäjäryhmien erityisiä liikuntapaikkoja. Valtakunnallisesti jo vuosia liikuntapaikkarakentamisen painopistealueina ovat olleet erikäisiä käyttäjäjoukkoja palvelevat liikuntapaikat (esim. uimahallit) sekä lähiliikuntaan liittyvä rakentaminen.

Liikuntapaikkoja suunniteltaessa ja rakentaessa on tärkeää ottaa huomioon saavutettavuus ja mahdolliset logistiset yhteydet. Samalla näitä kohteiden saavutettavuuteen ja käyttäjälähtöisyyteen liittyviä asioita ja palveluita on pyrittävä edistämään. Keskeisten liikuntapaikkojen logistinen saavutettavuus tulee ehdottomasti huomioida vuonna 2017 toteutuvan julkisen liikenteen linjaverkkouudistamisen yhteydessä jo aikaisessa suunnitteluvaiheessa.

Liikuntapaikkarakentamisen suunnittelun tulee olla mahdollisimman tarvelähtöistä ja pitkäjänteistä. On huomioitava mitkä investoinnit tukevat tavoitteiden saavuttamista. Liikuntapaikkojen rakentamisperiaatteina tulee pitää seuraavia asioita:

- Liikuntapaikkojen rakentaminen tulee mitoittaa sekä laajojen käyttäjäryhmien että kilpaurheilun käyttötarpeiden mukaisesti.
- Liikuntapaikkarakentaminen tulee pyrkiä keskittämään niin, että tarjolla on mahdollisimman monipuolisia liikuntamahdollisuuksia.
- Liikuntapaikat tulee sijoittaa viihtyisään ja turvalliseen ympäristöön liikenneyhteyksien varrelle.
- Liikuntapaikkojen rakentaminen tulee ottaa yhdeksi tarkastelun kohteeksi uusien ja laajenevien asuinalueiden rakentamisessa.
- Perusliikuntapaikat tulee rakentaa lähiliikuntapaikkaperiaatteella asuinalueiden lähiympäristöön.
- Suurten liikuntapaikkahankkeiden suunnittelussa otetaan huomioon mahdollisten suurtahtumien hakeminen ja rahoituksen saaminen myös ulkopuolisista rahoituskanavista.
- Arvioidaan vuosittain konkreettisesti liikuntapaikkojen ja alueiden peruskorjaustarvetta.

2.3 Liikuntapalvelut ja Sote -palvelurakennemuutos

Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon uusi palvelurakennemuutos perustuu kuntaa suurempiin itsehallintoalueisiin. Tällöin näiden palveluiden järjestämisestä vastaavat itsehallintoalueet. Tämä uudistus etenee vaiheittain. (stm.fi 21.10.2015)

Marraskuussa 2015 Suomen hallitus päätti, että maahan perustetaan 18 itsehallintoaluetta, joista 15 järjestää itse sosiaali- ja terveystalverunsa. Tämä tarkoittaa myös näiden palveluiden tuotannon monipuolistumista. Itsehallintoalueet voivat tuottaa tarvittavat sote -palvelunsa itse tai yhdessä muiden hallintoalueiden kanssa. Lisäksi ne voivat käyttää yksityisen tai kolmannen sektorin palveluita. Vastuu sosiaali- ja terveystalverujen järjestämisestä siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä itsehallintoalueille vuoden 2019 alussa. (valtioneuvosto.fi 20.11.2015)

Kunnat päättävät jatkossakin useista tehtävistä ja toimista, joilla on keskeinen merkitys asukkaiden hyvinvoinnille. Suunnitelmallinen ja aktiivinen hyvinvoinnin edistäminen hillitsee myös sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvua. Tärkeänä tavoitteena on kuntalaisten arkiympäristöjen muuttaminen sellaisiksi, että kaikki saavat arjessaan entistä paremmat mahdollisuudet terveyttä edistäviin elämäntapoihin.

Sote -palvelurakennemuutuksen nähdään olevan liikunnan aseman vahvistumisen kannalta merkittävä. Liikunnalla on mahdollisuus tässä tilanteessa integroitua sosiaali- ja terveystalveruiden toiminnan palveluketjuun ennaltaehkäisevänä tai korjaavana palveluna. Myös kolmannen sektorin palvelutarjoajan rooli korostuu tulevaisuudessa ja kuntien rooli ennaltaehkäisevänä toimijana selkeytyy. Myös liikuntayrittäjyyden voidaan arvioida lisääntyvän ja jopa uudenlaisen palvelukysynnän syntyvän.

2.4 Liikuntapalvelut ja digitalisaatio

Yhteiskunnan digitalisaatio etenee yhä vauhdikkaammin. Tämä tarkoittaa myös liikuntapalvelujen osalta tarvetta palvelujen digitaalisuuden suunnitelmallisempaan edistämiseen. Asiakaspalvelut sähköistyvät yhä enemmän ja viestintä tapahtuu yhä enemmän verkon kautta. Viestinnästä verkossa tulee tulevaisuudessa yhä vuorovaikutteisempaa ja yksilöllisempää. Mobiililaitteiden käyttö on kasvanut merkittävästi viime vuosina. Tämä tarkoittaa sitä, että lähes kaikki omistavat älylaitteita ja voivat viestiä näiden avulla. Tämä tarkoittaa sitä, että palveluita on kehitettävä entistä enemmän näihin laitteisiin skaalautuviksi sovelluksiksi.

Digitalisaation murros tarjoaa aivan uusia mahdollisuuksia reaaliaikaiseen vuorovaikutukseen liikuntapalveluiden käyttäjien kanssa. Heille pystytään tarjoamaan entistä yksilöllisempiä palveluita, reagoimaan toimintaympäristön muutoksiin entistä nopeammin ja viestimään tästä nykyistä aikaisemmin liikuntapalveluiden käyttäjille.

Tulevaisuuden digitaalisten liikuntapalveluiden tukipalveluiden kehittämisessä on vain mielikuvitus rajana. Mobiilikarttasovellusten avulla voidaan uudistaa liikuntareittien opastusta aivan uudella tavalla. Myös liikkujan motivointiin ja kuntotason mukaiseen liikkumiseen voidaan kehittää uusia tapoja. Uusi sukupolvi käyttää luonnostaan mobiililaitteita ja toisaalta laitteiden kapasiteettia pystytään hyödyntämään liikkujatiedon keräämisessä. Myös liikuntapaikkojen hoidosta voidaan viestiä reaaliaikaisemmin asiakkaille ja saada entistä tarkempaa käyttötietoa eri suorituspaikkojen osalta. Digitalisaatio on luonnollinen osa yhteiskunnan kehitystä ja sen vuoksi liikuntapalveluissakin on reagoitava digisukupolven palvelukäyttäytymisen yhteiskunnalliseen muutokseen kehittämällä digitaalista palvelutarjontaa. Tämä on nähtävä loistavana mahdollisuutena saavuttaa sekä liikkujat että liikkumattomat.

III LIIKUNTA OSANA KUNTALAISEN HYVINVOINTIA

3.1 Liikunta palvelualueiden läpileikkaavana teemana

Liikunta kuuluu olennaisena osana kuntalaisen elinkaaren joka vaiheeseen. Nykyisessä liikuntapolitiikassa olennaista on liikuntaesteiden poistaminen siten, että liikkumisen kynnys saadaan kaikille riittävän matalaksi. Tämä edellyttää kaikkien palvelualueiden ja toimijatahojen tiivistä vuorovaikutusta ja todellista halua ennaltaehkäisevän liikkumisen edistämiseen. (Jääskeläinen 2010, 8)

Kaikkien väestöryhmien liikunnallinen aktivointi, säännöllisen liikuntakäyttäjytymisen edistäminen ja erityisesti yksilön itsestä vastuunottamisen merkitys tulee korostumaan liikuntapalveluiden tuotannossa. Liikunnan omaehtoisuus ja liikuntavalinnat ovat yhä tärkeämmässä roolissa. Tavoitteena on kuntalaisten toimintakyvyn ylläpitäminen ja jopa sen vahvistaminen

Syksyllä 2015 järjestetyssä kaupungin eri palvelualueiden liikuntapoliittisessa työpajassa mukanaolijat korostivat liikuntaa arkipäiväisenä, kaikille kuntalaisille kuuluvana asiana. Samalla tuotiin esille olosuhteiden merkitystä ja sitä, kuinka liikunta tulisi ottaa huomioon kaupunkiympäristön suunnittelussa. Kuntalaisten liikunnalle tulisi tarjota spontaaneja mahdollisuuksia kaupunkiympäristössä ilman, että aina tarvitsee olla juuri tiettyyn lajiin rakennettu suorituspaikka. Esimerkiksi nurmialueiden sijoittelulla voidaan luoda pienpelialustoja kuntalaisten omaehtoiselle liikuntatoiminnalla ja sosiaaliselle verkostoitumiselle.

Voimakkaasti nousi esille myös olemassa olevien tilojen tehokas hyötykäyttö. Vapaana olevia julkisia tiloja tulisi pystyä käyttämään aktiiviliikuntaan harrastustoimintojen tai ohjatun liikunnan tarpeiden mukaan. Myös erityisryhmien palveluiden tuottaminen monialaisena yhteistyönä nähtiin tärkeäksi. Liikunta voidaan tuoda monien kaupungin palveluiden osaksi myös huomaamatta ns. sivuhuötynä. Esimerkkinä tällainen tuote voisi olla kirjaston satutuokio, jossa osallistujia aktivoidaan myös liikkumaan. Kylillä tapahtuvaa liikkumista tulee myös pyrkiä edistämään eri keinoin hyödyntäen kylien omaleimaisuutta ja omia intressejä lähiliikunnan toteuttamisessa.

3.1.1 Lasten- ja nuorten liikuntapalvelut

Rovaniemellä on lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma, jossa huomioidaan myös liikuntapalveluiden merkitys tälle kohderyhmälle. Pyrkimyksenä on, että jokainen lapsi ja nuori voi omalta osaltaan saada liikunnasta onnistumisen elämyksiä, sosiaalisten taitojen kehittymistä ja monipuolista tukea kasvuun. Ohjelmassa on mainittu myös erityislasten ja -nuorten integroiminen liikuntapalveluiden piiriin.

Rovaniemi on saanut tunnustuksen UNICEFin lapsiystävällinen kunta -malliin osallistumisesta. Lapsiystävällinen kunta tarkoittaa eri elementtien eteenpäin viemistä lapsia päätöksenteosta unohtamatta. Lasten oikeudet hyvään elämään, osallisuuteen, vaikuttamiseen ja yhdenvertaisiin toimintoihin ovat ne, joihin tulee päätöksenteossa ja toiminnoissa kiinnittää huomiota. Esimerkiksi eri palveluiden saatavuus lapsille ja nuorille tulee olla yhtäläinen kaikille.

Rovaniemen varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu valtakunnallisiin perusteisiin ja toimii päiväkotien omien suunnitelmien pohjana. Varhaiskasvatustyö on paras vaihe juurruttaa lapsille innostus ja asennoituminen liikuntaan. Tämän vuoksi virikkeellisen liikuntaympäristön tarjoaminen lapsille on äärimmäisen tärkeää. Hyvässä oppimisympäristössä lasten toimintavälineet ovat näkyvillä ja helposti lasten saatavilla. Ympäristön tulee mahdollistaa lapsen luontaisia tapoja toimia, oppia, leikkiä ja liikkua. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 16 -17)

Varhaiskasvatuksen liikuntasuosituksen mukaan lapsi tarvitsee päivittäin vähintään kaksi tuntia reipasta liikuntaa. Tämän vuoksi lapsi tarvitsee päivittäisiä mahdollisuuksia harjoitella liikkumista. Toimivan lähiliikuntaympäristön luominen sekä varhaiskasvatuksen toimintaympäristöön että kotien lähelle on keskeinen tekijä liikunnallisuuden vahvistamiseksi. Päiväkodit tekevät yhteistyötä myös liikunnanohjaajaopiskelijoiden kanssa, jotka pyrkivät tekemään kaikki harjoittelujaksonsa samassa kohteessa. Tämä mahdollistaa pitkäjänteisemmän liikuntakasvatuksen toteuttamisen. Liikuntapalveluiden tulee pyrkiä tukemaan tämänkaltaisen liikuntakasvatustoiminnan säilymistä ja kehittämistä.

Liikuntakasvatuksella on suuri merkitys lapsen liikunnallisten perustaitojen omaksumisessa. Sen myötä edistetään ja ylläpidetään lapsen fyysistä kuntoa. Rovaniemen kaupungin opetussuunnitelmassa on huomioitu liikuntakasvatuksen hyödyntäminen opetuksessa ja sen tuomat lukuisat opetukselliset ja kasvatukselliset hyödyt. Liikunnan avulla tuetaan esimerkiksi myös lapsen kielellistä, rytmillistä ja matemaattista kehitystä. Myös yhteistyötaidot kehittyvät erityisesti liikunnallisissa peleissä ja ryhmätoiminnoissa.

Liikuntapalveluiden tiivis yhteistyö nuorisopalveluiden kanssa mahdollistaa laadukkaan nuorille suunnattujen liikuntapalveluiden kehittämisen ja vahvistamisen. Liikuntapalveluiden tulee pystyä muuntumaan lasten ja nuorten elämän mukana ja tarjota heille ajanmukaisia liikuntapalveluita. Erityisen suuri haaste on nykyinen nuorten liikunnan harrastamisen polarisoituminen aktiiviliikkujiin ja täysin liikkumattomiin. Tähän eriarvoistavaan liikuntakäyttämiseen tulee pystyä liikunta- ja nuorisopalveluiden yhteistyöllä aktiivisesti puuttumaan.

3.1.2 Opiskelijoiden liikuntapalvelut

Rovaniemellä on lähes 10 000 opiskelijaa, joten he ovat merkittävä palveluiden käyttäjäryhmä. Liikunnalla on opiskelijoiden hyvinvoinnille ja terveydelle olennainen merkitys. Liikunnan harrastaminen on hyvää vastapainoa opiskelulle, sillä se edistää arjen opiskelupaineista palautumista ja vahvistaa sosiaalisia suhteita ja yhteishenkeä.

On tärkeää, että opiskelijoiden liikuntamahdollisuuksia edistetään. Rovaniemen kaupungin liikuntapalvelut ottavat osaltaan huomioon opiskelijoiden liikuntaolosuhteiden vahvistamisen ja toimivat yhteistyössä opiskelijajärjestöjen kanssa. Lapin korkeakoululiikunta järjestää korkeakouluopiskelijoille säännöllisesti liikuntatapahtumia ja tarjoaa opiskelijoille edullisia liikuntapalveluja Sporttipassin avulla.

3.1.3 Työikäisten liikuntapalvelut

Suomalaisen yhteiskunnan muutoksen myötä luontainen päivittäinen hyötyliikunta on vähentynyt. Työikäisistä suuri osa unohtaa liikkumisen ns. ruuhkavuosina ja havahtuu liikkumattomuuteen vasta työkyvyn tai terveyden heikentyessä. Erityisesti passiivinen istumatyö heikentää terveyttä viime vuosien tutkimusten mukaan merkittävästi.

Rovaniemen kaupungin liikuntapalvelut tarjoavat mahdollisuuden liikkua säännöllisesti erilaisissa terveysliikuntaryhmissä. Toiminnan tarkoituksena on saada uusia kuntalaisia mukaan liikuntaharrastusten pariin ja luoda aloittelevalle liikkujalle sopivia liikuntamuotoja. Liikunnan avulla pyritään myös kohentamaan niin psyykkistä kuin fyysistäkin kuntoa ja tätä kautta estämään kehon ennen aikaista rappeutumista.

Liikuntapalveluiden tulee edistää tulevaisuudessakin työikäisten kuntalaisten aktiivista liikkumista. Tällä saadaan suoria vaikutuksia sekä yksilön omaan hyvinvointiin että kerrannaisvaikutuksina hoitokustannusten- ja työpoissaolojen määrään.

3.1.4 Liikunnan merkitys ikäihmisille

Rovaniemen ikäohjelmassa 2020 mainitaan ikäihmisten syrjäytymisen ja yksinäisyyden ehkäisemiseksi mm. ikäihmisten terveyden-, hyvän elämänlaadun- ja omaehtoisen liikunnan edistäminen liikuntapalveluilla. Liikuntapalveluiden näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että ikäihmisten osallisuus ja tarpeet otetaan huomioon liikuntapalveluja järjestettäessä.

Edelleen ikäohjelmassa mainitaan esteettömyyden ja ympäristön toimivuuden huomiointi. Liikuntapalveluissa tämä tarkoittaa liikuntaympäristön esteettömyyden huomioimista jo suunnitteluvaiheessa tai kehitettäessä. Myös luonto- ja liikuntaympäristön hyödyntämismahdollisuus ikäihmisten palveluissa on tärkeää.

Ennaltaehkäisevät palvelut ja kuntoutus mainitaan ikäohjelmassa merkittävässä roolissa ja liikuntapalveluiden osalta tämä tarkoittaa iäkkäiden liikuntaharrastuksen edistämistä kaikissa ikäryhmissä. Samoin liikuntapaikkasuunnitelmissa tulee ottaa huomioon ikääntyvän väestön liikuntatarpeet. Liikunta- ja terveystarpeita tulee sovittaa yhteen ennaltaehkäisevässä työssä. Tämä edellyttää tiivistä vuorovaikutusta näiden palvelualueiden välillä. (Rovaniemen ikäohjelma vuoteen 2020, 2008, 8-20, 19 -20)

3.1.5 Erityisliikuntapalvelut

Rovaniemen liikuntapalvelut tarjoavat erityisliikuntaa (soveltavaa liikuntaa), jonka avulla luodaan erityisen tuen tarpeessa oleville henkilöille mahdollisuus liikkua ja harrastaa liikuntaa. Soveltavan liikunnan kohderyhmät ovat kaikenikäiset ihmiset, joilla on vamman, sairauden, sosiaalisen tilanteen tai muun toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan. Toiminta on terveyttä ja toimintakykyä edistävää, liikkujien erilaisuuden sijaan korostetaan oikein suunniteltua ja toteutettua liikuntaa, joka sopii kaikille.

Soveltavassa liikunnassa hyödynnetään apuvälineitä sekä muokataan liikuntalajeja liikkujille soveltuviksi. Kaupungin erityisliikuntapalvelut järjestää toimintaa yhteistyössä useiden tahojen kanssa. Kaupunki vastaa erityisesti niiltä osin toiminnasta, jota muutoin ei alueella järjestetä. Kaupunki pyrkii tukemaan mm. erityisyhdistyksiä niiden oman toiminnan järjestämisessä ja jäsenten motivoimisessa liikunnallisten harrastusten pariin. Esteettömyys tulee muistaa palvelujen toteuttamisessa, olosuhteita luodessa ja rakentamisessa.

3.1.6 Maaseudun kehittämisohjelma ja liikuntapalvelut

Rovaniemen maaseudun kehittämisohjelmassa todetaan, että maaseutualueen asukkaat toteuttavat virkistys- ja harrastustoimintaa luonnonympäristössä, rakennettujen kohteiden ja ohjatun harrastustoiminnan avulla. Reitistöt, valaistut kevyenliikenteen väylät, perusliikuntapaikat ja lähiliikuntapaikat ovat tärkeässä roolissa kylien alueilla. Myös kyläyhdistysten ja paikallisten aktiivien tuottama harrastustoiminta on keskeinen osallistaja kylien alueilla. (Rovaniemen maaseudun kehittämisohjelma 2014, 32)

Rovaniemen aluelautakuntien (6) kehittämissuunnitelmat toteuttavat maaseutuohjelmaa käytännössä. Aluelautakunnat tukevat aktiivisesti eri-ikäisten asukkaiden liikuntaharrastusta: kaupungin keskustan liikuntapaikkoihin järjestetään yhteiskuljetuksia, ikäihmisille ja lapsille tarjotaan säännöllistä, ohjattua ryhmäliikuntaa ja eri kylillä järjestetään hyvinvointitapahtumia.

Yhdistysten omaehtoisesti järjestämää liikuntatarjontaa tuetaan. Kylien lähiliikunta- ja lähivirkistyspaikkojen, reitistöjen ja luontokohteiden huollossa ja ylläpidossa yhteistyö alueen yritysten, yhteisöjen ja asukkaiden kanssa on tärkeää.

Kylien alueella tulee pyrkiä jatkossakin hyödyntämään mm. Maaseuturahaston ja paikallisen toimintaryhmän jakamia EU-rahoituksia liikuntaolosuhteiden kehittämiseksi. Myös Rovaniemen kylienkehittämissäätiön avustukset ja tuki toiminnalle on tärkeää. Usein kylillä tapahtuva liikunta on yhteisöstä itsestään lähtevää omaehtoista toimintaa ja tätä kannattaa jatkossakin tukea. Myös liikuntareittien ylläpidossa kannattaa tehdä yhteistyötä kylien asukkaiden kanssa.

3.1.7 Liikuntapalvelut kotouttamisohjelmassa

Suomen maahanmuutto ja erityisesti turvapaikanhaku on voimistunut viime aikoina. Rovaniemen kaupungin kotouttamisohjelman 2014 -2020 mukaan ulkomaan kansalaisia on koko kaupungin väestöstä 2,3 % (2012). He ovat Rovaniemen vakinaisia asukkaita, mutta heillä ei ole vielä Suomen kansalaisuutta. Rovaniemen väestömäärä kasvaa pääosin maahanmuuton seurauksena. Erityisen tärkeää on työperäinen maahanmuutto ja sen tukeminen työpaikkojen muodossa. (Rovaniemen kaupungin kotouttamisohjelma 2013, 2)

Kotouttamisohjelmassa nostetaan esille myös liikunta kotoutumisen tukena. Parhaimmillaan liikunta ja urheilu tukevat yksilön kotoutumista ja edistävät maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta. Keskeisiä toimenpiteitä ovat lapsille liikunnallista toimintaa järjestävien tahojen tukeminen, liikuntavuorojen järjestäminen sekä tuki uusien liikuntajärjestöjen/seurojen perustamisessa. (Rovaniemen kaupungin kotouttamisohjelma 2013, 16)

Rovaniemen liikuntapalvelut on hakenut ja saanut lähes vuosittain Aluehallintoviraston harkinnanvaraisesti myöntämää rahoitusta liikunnallisten kotouttamistoimenpiteiden toteuttamiseen maahanmuuttajille. Tämän avulla on aktivoitu maahanmuuttajia liikuntaan ja yhteiskuntaan integroitumiseen.

3.1.8 Rovaniemen maankäytön ja asumisen toteuttamisohjelma liikuntapalveluiden näkökulmasta

Rovaniemellä on kattava ja helposti saavutettava virkistyspalvelujen verkko. Tähän sisältyvät mm. ulkoilureitistöt, lähivirkistysalueet, ulkoilu- ja retkeilyalueet, erämaa-alueet ja paikallisesti palvelevat matkailualueet. Näiden toimivuuden takaamiseksi, käytön lisäämiseksi ja kehittämiseksi on annettava myös liikuntapalveluiden näkemys kehittämisen suunnasta. Nämä reitistöt palvelevat laajoja käyttäjäryhmiä ja siksi on tärkeää, että reitit ovat huolellisesti suunniteltuja sekä opasteet toimivia ja ajanmukaisia. Myös uusia innovaatioita opastuksessa tulee ottaa käyttöön.

Maankäytön ja asumisen toteuttamisohjelmassa todetaan, että yritysten ja muiden toimijoiden kanssa kehitetään luontoon pohjautuvia reitistöjä ja virkistysalueita. Samoin tilannekatsauksessa liikunnan osalta kerrotaan seuraavaa: ”Rinteenkenttä ja Puistolammen kenttä ovat poistuneet liikuntakäytöstä. Alueet kaavoitetaan asuinalueiksi. Mikonkentän käyttöastetta seurataan. Ounasvaaraa kehitetään liikuntakeskuksena. Uimahallin sijoittamispäätöksestä aiheutuvaa kaavoitusta kiirehditään. Virkistysalueiden yleiskaavaa viedään eteenpäin yhteistyössä tutkimushankkeen kanssa.”

Edellä mainitussa toteuttamisohjelmassa mainitaan, että uusien kaavoitettavien asuinalueiden tulee sisältää tarvittava määrä eri-ikäisille liikkujille sopivia lähiliikuntapaikkoja. Rakentamisen

tiivistämisen suunnittelussa ja uusille alueille tulee varata riittävästi alueita liikuntapaikkarakentamiseen. Myös ulkoilureittien sijainnit ja linjaukset sekä niiden saavutettavuus tulee huomioida alueiden suunnittelussa. Nuorten harrastuspaikkojen sijainnit ja saavutettavuus on huomioitava alueiden suunnittelussa. Nämä ovat alueiden vetovoimatekijöitä.

Liikuntapalveluiden tulee olla myös aktiivisesti mukana asumiseen liittyvien kaavoitustoimenpiteiden laadinnassa, jotta asukkaiden lähiliikuntaan liittyvät tarpeet ja kevyenliikenteen väylien linjaaminen tukevat osaltaan Rovaniemen asemaa liikunnallisena ja hyvinvointimyönteisenä kaupunkikeskuksena. Palvelualueiden välisen vuorovaikutuksen tulee olla joustavaa ja on syytä huolehtia mm. liikuntareittien uudelleen linjaamisesta toisaalle siinä yhteydessä kun esimerkiksi maa-alueet otetaan kaavanmukaiseen käyttöön ja olemassa olevat liikuntareitit poistuvat käytöstä.

Rovaniemelle valmistellaan myös liikennejärjestelmäsuunnitelmaa, jossa määritellään tarkemmin liikenteen kehittämistarpeet ja tavoitetilä 2030. Tavoitteiksi on asetettu yhdyskuntarakenteen eheyttäminen, kävelyn, pyöräilyn, joukkoliikenteen käytettävyyden edistäminen sekä palvelujen alueellisen saavutettavuuden turvaaminen.

3.1.9 Elinkeinojen kehittämisohjelma ja liikuntapalvelut

Rovaniemen elinkeinojen kehittämisohjelma vuosille 2014 - 2016 nostaa keskeisiksi kilpailukykytekijöiksi maankäytön ja toimintaympäristön, osaamisen ja yhteistyön, kasvun ja kansainvälisen kilpailukyyn sekä markkinoinnin, myynnin ja imagon. Näistä useassa mainitaan liikunta ja sen muodostamat elinkeinolliset mahdollisuudet. (Rovaniemen elinkeino-ohjelma 2014 - 2016, 8-17)

Elinkeinojen kehittämisohjelman maankäyttö ja toimintaympäristö -painopisteessä erityisesti liikunta-alan yritykset nostetaan esille alueen yrityksinä, joilla on vahvat edellytykset toimia palveluiden ja tuotteiden tarjoajina kansainvälisessä kilpailussa erityisosaamisalueenaan arktinen olosuhdeosaaminen. Se tarkoittaa sitä, että nämä yritykset saavat vahvaa tukea toimintaansa toimintaympäristöstään arktisessa olosuhdeympäristössä. Rovaniemellä on vahva liikunta-alan osaamiskeskus ja kylmä- ja talvitekniologian osaamiskeskittymä. Näitä hyödyntämällä liikunta-alan yritykset voivat saada merkittävän osaamisedun kansainvälisillä markkinoilla.

Osaamisen ja yhteistyö -osiossa keskeisenä toimenpiteenä mainitaan Ounasvaaran hyvinvointi-, liikunta-, valmennus- ja urheilukeskuksen vahvistaminen tavoitteena muodostaa kansainvälinen osaamiskeskus. Tämä edellyttää kaupungilta huolellista pohdintaa eri liikuntapaikkojen sijoittamisessa ja synergiaetujen löytämisessä. Myös uudennaisia ja innovatiivisia liikuntapalveluiden sekä liikuntapaikkojen ylläpidon palveluntuotantokaisuja tulisi pohtia. Liikunnan osaamiskeskus läheisesti kaupunkiympäristössä ei ole itsestäänselvyys ja sen tarjoamat hyödyt sekä osaaminen on nostettava tehokkaasti koko alueen vahvuudeksi.

Kasvu ja kansainvälinen kilpailukyky -osiossa tuodaan esille mm. liikunta-alalla olevat kasvumahdollisuudet ja liiketoimintapotentiaali. Jotta tämä potentiaali saadaan tehokkaasti käyttöön, tarvitaan yritysten keskinäistä toimivaa yhteistyötä. Tämä tarkoittaa yhteistyökumppanien etsimistä erityisesti alueen ulkopuolelta ja jopa kansainvälisesti. Yksilöitynä tavoitteena mainitaan Ounasvaarasta älykkään liikunnan ja hyvinvoinnin kansainvälisen keskuksen luominen. Toimenpiteenä on mm. liikunta-alan yritystoiminnan kehittäminen. Tämä tarkoittaa sitä, että entistä tarkemmin tulisi miettiä, mikä liikunta-alan

palvelutuotanto on kenenkin vastuulla. Mitä palveluita kaupunki tuottaa itse ja kenelle? Mitä palveluita voivat yksityiset toimijat tuottaa?

3.2 Rovaniemen kaupunkistrategian yhteys liikuntapalveluihin

Rovaniemen kaupunkistrategia 2030 määrittelee kaupungin yhteisen strategisen tavoitteen seuraavasti: ”Rovaniemi on vuonna 2030 kasvava arktisen osaamisen kaupunki, jossa hyvä elämä perustuu yhdessä tehtävään sujuvaan arkeen puhtaassa luontoympäristössä.” Strategiset painotukset ovat alueen elinvoimaisuus, yritysten kilpailukyky, asukkaiden hyvinvointi ja viihtyisä elinympäristö. Näitä painotuksia tukevin tavoitteina on määritelty myös ennaltaehkäisevä toiminta ja hyvinvointierojen kaventaminen.

3.2.1 Alueen elinvoimaisuus

- a) **Vetovoimaisuus** -painopisteessä tavoitteena mainitaan Rovaniemen sijainnin ja aseman Lapin pääkaupunkina luovan vetovoimaisuuden perustan. Liikunnalla ja liikuntapalveluilla voidaan todeta olevan merkittävä rooli alueen imagon ja vetovoiman kannalta.
- b) **Kansainvälisyys** -painopisteen tavoitteissa todetaan, että Rovaniemen kansainvälinen mielikuva vahvistuu. Samassa yhteydessä mainitaan tavoitteeksi, että Rovaniemi tunnustetaan maailmanlaajuisesti kansainvälisesti vetovoimaiseksi hyvinvointiin erikoistuneeksi matkailu- ja osaamiskeskittymäksi. Näiden tavoitteiden saavuttamisessa on keskeinen rooli myös liikunnalla ja liikuntapalveluilla.

3.2.2 Asukkaiden hyvinvointi

- a) **Ennaltaehkäisevä toiminta ja hyvinvointierojen kaventaminen** -painopisteessä mainitaan muun muassa strategiaa toteuttavana ohjelmana liikuntapolitiittinen ohjelma.
 - Ennaltaehkäisevän toiminnan ja hyvinvointierojen kaventamisen toimintatavat tunnustetaan ja liitetään luontevaksi osaksi palvelujärjestelmää.
 - Yhteen sovittaen järjestetään asukkaille julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kesken ennaltaehkäisevää toimintaa (palvelu- ja kehittämiskumppanuudet).
 - Kaupunki luo edellytyksiä asukkaiden omatoimiseen ja aktiiviseen hyvinvointia edistävään vapaa-ajan toimintaan.
 - Kaupunki luo edellytyksiä asukkaiden liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen.
 - Sosiaali- ja terveystalujen, vapaa-ajan ja teknisten palvelujen yhteistyön tuloksena syntyy vaikuttavia ja taloudellisia toimintatapoja ja palvelumuotoja.
 - Alueella on erilaisia avo- ja ym. lähipalveluja mahdollistamassa kotona asumista.
- b) **Sujuvan arjen palvelut** -strategiapainopisteelle on asetettu liikuntapolitiikkaa koskevin tavoitteina
 - Rovaniemi tuottaa ja järjestää kilpailukykyisiä palveluja.
 - Rovaniemen rooli Barentsin hyvinvointipalvelujen keskuksena kasvaa.
 - Rovaniemi tarjoaa asukkailleen osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet.
 - Aukkaat osallistuvat kaupungin tuottamien palvelujen kehittämiseen ja suunnitteluun.
 - Kaupunki vahvistaa asiakasohjausta tukemalla asukkaiden omavalintaista palveluhankintaa.
 - Kaupunki edistää palveluketjujen ja nivelvaiheen toimivuutta.
 - Kaupunki lisää sähköisten ja liikkuvien palvelujen käyttömahdollisuuksia.
 - Kaupunki lisää mahdollisuuksia omahoitoon.

- Kaupunkikonsernin työyhteisössä panostetaan osaamisen uudistumiseen ja työhyvinvointiin.

3.2.3 Viihtyisä elinympäristö

- a) *Toimiva yhdyskuntarakenne; asuminen, liikenne ja palvelut*** -painopisteessä mainitaan muun muassa strategiaa toteuttavana ohjelmana liikuntapoliittinen ohjelma.

Liikunnan tulee olla osa kaikkien palvelualueiden toimintaa läpileikkaavana teemana. Liikunta näkyy myös perusturva-, teknisen-, koulutus-, vapaa-ajan- ja ympäristölautakunnan sekä aluelautakuntien alaisissa toiminnoissa ja erilaisissa strategioissa.

IV ROVANIEMEN LIIKUNTA- JA URHEILUSEURATOIMINTA

Suomessa toimii noin 6000 - 9000 urheiluseuraa. Tilastokeskuksen YTR:n mukaan ne työllistivät vuonna 2011 noin 4600 henkilöä. Useimmat seuroista toimivat kuitenkin vapaaehtoistyön varassa. Urheiluseurojen palkattoman vapaaehtoistyön arvoksi arvioidaan Suomessa 40 000 työvuotta ja tämän työn arvo on yli 1,1 miljardia euroa. (Lith 2013, 2)

Rovaniemellä kolmannen sektorin rooli liikuntapalveluiden tuottajana on erityisen merkittävä. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääosin liikuntajärjestöt ja urheiluseurat. Paikkakunnalla on yli 200 liikunta- ja urheiluseuraa sekä erityisliikuntajärjestöä, joiden jäsenistöstä 40 prosenttia on alle 20 -vuotiaita. Rovaniemellä seurat järjestävät yli kuudelle tuhannelle lapselle ja nuorelle säännöllistä liikunta- ja urheilutoimintaa. Rovaniemen kaupunki tukee liikunta- ja urheiluseurojen toimintaa avustamalla niitä mm. taloudellisesti toiminta-avustuksin. Toiminta-avustuksilla voidaan tulevaisuudessa entistä enemmän ohjata kolmannen sektorin toimintaa vahvistamaan liikuntalinjausten mukaisten tavoitteiden saavuttamista.

Kolmas sektori, urheiluseurat ja eri kansanterveys- ja potilasjärjestöt, on monessa kunnassa nostettu yhä selkeämpään rooliin terveyttä edistävän liikunnan tuottajana. Tämä on mahdollistunut mm. seuratoiminnan kehittämistuen avulla. Kilpa- ja huippu-urheilun rinnalle on kehittynyt yhä voimistuva terveys- ja kuntoliikunnan toimintakenttä. Tämä osa-alue tarjoaa myös sosiaalisia ja henkisiä vaikutuksia liikunnan ohella. Rovaniemeläisten urheiluseurojen toiminnassa keskeisinä tavoitteina ovat lasten ja nuorten elämän ilon edistäminen sekä aikuisten hyvinvoinnin, terveyden ja kunnon lisääminen. Tämän lisäksi myös huippu-urheilussa menestyminen kuuluu tavoitteisiin. (Jääskeläinen 2010, 19, 76)

Kilpa- ja huippu-urheilu Rovaniemellä tarjoaa elämyksellisiä hetkiä paitsi urheilijoille itselleen, myös urheilua seuraavalle suurelle yleisölle. Suomen fanikulttuuri on viime vuosina kehittynyt ja urheiluseurojen menestyksen myötä se on vahvistanut myös näiden kotipaikkakuntien identiteettiä ja yhteisöllisyyttä. Tämä on otettava huomioon myös kuntamarkkinoinnissa ja nähtävä urheilutoiminta myös paikkakunnan imagoa edistävänä tekijänä. Rovaniemen kaupunki on ollut aktiivinen pilotoija kolmannen sektorin yhteistyöhankkeissa. Tähän yhteistyöhön tulee olla kaikilla urheiluseuroilla avoin mahdollisuus, mutta yhteistyön tulee tarjota merkittävää lisäarvoa kummallekin osapuolelle. Perinteisen näkyvyyteen perustuvan yhteistyön lisäksi tulisi yhteistyön muodostua selkeistä, vahvoista ja toiminnallisista kumppanuuden osa-alueista. Näiden verkostojen tulee tuottaa yhdessä liikuntaan liittyviä uusia ja innovatiivisia sisältöjä.

Rovaniemi jakaa avustuksia ja ottaa jakokriteereissään huomioon paikkakunnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamista edistävät urheiluseuran toimenpiteet. Avustuksia myönnetään paikallisen urheilu- ja liikuntatoiminnan tukemiseen. Avustuksen jaosta päättää liikuntapalveluista päättävä toimielin. Avustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon liikuntaa edistävän järjestön toiminnan laatu ja laajuus, yhteiskunnallinen vaikuttavuus, miten järjestö toteuttaa liikuntalain tavoitteita sekä liikunnan ja urheilun eettisiä periaatteita ja miten järjestö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Myös harjoitusvuorotukia, harjoitusvakiovuoroja ja pienimuotoisia liikuntapaikkojen kunnossapitoavustuksia myönnetään.

Rovaniemen kaupungin ja kolmannen sektorin yhteistyön on edelleen jatkuttava tiiviinä, avoimena ja vuorovaikutteisena toimintana. Tämä takaa paikkakunnan liikuntatoiminnan monipuolisuuden ja elinvoimaisuuden jatkossakin. Myös eri lajien välistä yhteistyötä tulee vahvistaa ja edistää.

V ROVANIEMEN LIIKUNTAPALVELUT JA KANSALLISET JÄRJESTÖT

5.1 Rovaniemen yhteistyö Olympiakomitean ja Valo ry:n kanssa

Järjestöt ovat kunnille yhä keskeisempiä kumppaneita palvelutarjonnan sisällöllisessä vuoropuhelussa ja jopa palvelutuotannossa. Kuntien ja järjestöjen välinen yhteistyö ja uudet kumppanuudet ovat tärkeällä sijalla väestön terveyden edistämässä ja eri väestöryhmien välisten terveyserojen kaventamiseen tähtäävässä työssä. Kumppanuuden kehittäminen edellyttää tavoitteellisuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa yhteistyön kehittämisen keinoista ja asiantuntemuksen hyödyntämisestä sopimista. Kunnilla ja järjestöillä on paljon annettavaa toisilleen. (thl.fi 10.11.2015)

Kansainvälinen Olympiakomitea (KOK) on asettanut kansallisten olympiakomiteoiden tehtäväksi kehittää ja suojata olympialiikettä omissa maissaan. Olympialiikkeen kehittämisellä KOK tarkoittaa olympia-aatteen tunnetuksi tekemistä, sen perusarvojen (reilu peli, yhteishenki ja suvaitsevaisuus) toteuttamista kaikilla elämän aloilla sekä urheilun ja liikunnan kasvatuksellisten arvojen edistämistä. Valo ry on vuonna 2013 aloittanut Suomen liikunnan ja urheilun, Nuoren Suomen ja Suomen kuntoliikuntaliiton perustama urheilujärjestö. Valo toteuttaa liikuntajärjestöjen yhteisön visiota ”Olemme maailman liikkuvien urheilukansa – 2020”. Strategia koskettaa koko liikunnan järjestökenttää ja kumppaneita sekä vaikuttaa laajasti yhteiskunnassa. (Sport.fi 11.11.2015)

Rovaniemi ja Suomen Olympiakomitea aloittivat yhteistyösopimuksen valmistelun vuonna 2015. Sopimuksen tavoitteena on sopia Rovaniemen kaupungin alueella tapahtuvan liikunnallisen toiminnan yhteisistä tavoitteista ja yhteistyöstä Suomen Olympiakomitean kanssa. Tämä tarkoittaa molemminpuolista tahtotilaa liikunnan ja urheilun edistämiseen Rovaniemellä.

Suomen Olympiakomitean osana toimiva Sport Finland on käynnistänyt yhdessä usean suomalaisen kaupungin kanssa kansainvälisten urheilutapahtumien hakemisen ja järjestämisen systemaattisen kehittämisen. Sport Finland on tehnyt kaupunkien kanssa yhteistyötä jo vuodesta 2006 lähtien, mutta vuonna 2013 on otettu merkittävä harppaus eteenpäin ja yhteistyötä kehitetty monipuolisemmin. Vuoden 2015 alussa Sport Finland siirtyi osaksi Valon ja Olympiakomitean yhteistä tapahtumayksikköä, jolloin yhteistyötä kaupunkien kanssa alettiin kehittää ja laajentaa. Kaupunkikohtaisia tavoitteita ja yhteistä tekemistä suunnitellaan yhdessä jokaisen kaupungin kanssa. Sport Finlandin kumppanuuskaupunkeina ovat Helsinki, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Oulu, Tampere ja Turku. Myös Rovaniemeä on esitetty mukaan kaupunkikumppaniksi ja tästä on käynnistetty myös keskustelut Sport Finlandin kanssa yhteistyösopimuksen solmimiseksi. Rovaniemi on osallistunut aktiivisesti kaupunkikumppaniverkoston toimintaan jo vuonna 2015, vaikka varsinaista kumppanuutta ei ole vielä virallisesti solmittukaan.

5.2 Lajiliitot ja Rovaniemi

Lajiliitot ovat keskeisessä roolissa mm. kansainvälisten urheilutapahtumien hakemisessa Suomeen ja oman lajinsa toimintaolosuhteiden kehittämisessä. Verkostoituminen ja yhteydenpito lajiliittojen ja Rovaniemen kaupungin välillä on yhteistyön tiivistämisen ja säännöllisen tietojenvaihdon kannalta tärkeää erityisesti paikkakunnan tarjoamista harjoitus- ja kilpaurheilufasiliiteeteista tietoisuuden levittämiseksi. Eri lajiliittojen ja kaupungin tulee käydä vuoropuhelua, jotta myös lajiliitot voivat omalla toiminnallaan viestiä Rovaniemen ainutlaatuisista suorituspaikoista, logistisista yhteyksistä ja osaavista toimijoista sekä kansallisissa että kansainvälisissä verkostoissaan.

VI LIIKUNTAMATKAILUN JA -YRITTÄJYYDEN MERKITYS ROVANIEMELLÄ

Rovaniemen liikuntamatkailun aluetaloudellisina vaikuttavuusmittareina on liikuntamatkailun seurauksena alueella käytettyjen majoitusvuorokausien määrä sekä alueelle jäävä siellä käytetty muu väliilinen ja välitön rahankulutus. Osallistamis- ja kiinnostavuusnäkökulmasta voidaan arvioida osallistujien ja matkailijoiden sekä vapaaehtoistoimijoiden määrää. Liikuntamatkailun kehittymisen seurantamittareina tulee seurata tapahtumien taloudellista onnistuneisuutta, kävijämääriä sekä matkailutilastojen kehittymistä.

Rovaniemellä on hyvät edellytykset kasvaa nimenomaan liikuntamatkailun osalta. Olosuhteet tähän ovat laadukkaat ja monipuoliset. Suunnitelmallista kehittämistä on jatkettava ja olemassa olevaa palvelutarjontaa vahvistettava. Liikuntamatkailu tulee nähdä riittävän laaja-alaisesti koko aluetta palvelevana kokonaisuutena. Enää ei voida rajautua palveluntuotannossa vain kuntalaisiin tai matkailijoihin, vaan on pystyttävä avoimesti katsomaan molempien intressiryhmien synergiaetuja.

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti (MTI) on laatinut Rovaniemen liikuntamatkailun talousvaikutusten kartoituksen vuonna 2015. Tässä kartoituksessa liikuntamatkailulla käsitetään sekä aktiivista että passiivista liikuntamatkailua, jossa matkailijan matkustamisen motiivina on liikuntatapahtumaan osallistuminen osanottajana, huoltajana, katsojana tai omatoimisen liikunnan harrastaminen. (Satokangas 2015, 3)

Kartoituksen mukaan rekisteröidyssä majoituksessa Rovaniemellä vuonna 2014 yöpyneet kuluttivat alueella noin 4,4 miljoonaa euroa. Omalla vapaa-ajan asunnollaan yöpyneiden liikuntamatkailijoiden rahankulutus oli noin 0,8 miljoonaa euroa. Sukulaisten ja tuttavien luona yöpyneiden rahankulutus oli noin 3,3 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaa sitä, että kokonaisarvio liikuntamatkailijoiden rahankulutuksesta paikkakunnalla on lähes 8,5 miljoonaa euroa. (Satokangas 2015, 13)

Rovaniemen matkailuun toivotaan tulevaisuudessa uutta vetovoimaa erityisesti liikunta- ja hyvinvointimatkailusta. Liikuntamatkailun voidaan katsoa olevan tärkeä kehityskohde sekä tuotteistuksen että palvelutarjonnan osalta. Tätä palvelutarjontaa voidaan laajentaa merkittävästi puhumalla liikunta- ja hyvinvointimatkailusta. Rovaniemen valttina on luonnon ja kaupunkiympäristön tiivis läheisyys. Palvelutarjonta on monipuolista ja laadukasta. Liikunta- ja hyvinvointimatkailun kehittyminen yhä voimakkaammin edellyttää kaupungilta myös tarkkaa harkintaa liikuntapaikkarakentamisessa, suorituspaikkojen sijoittelussa ja Ounasvaaran kokonaisuuden kehittämisessä.

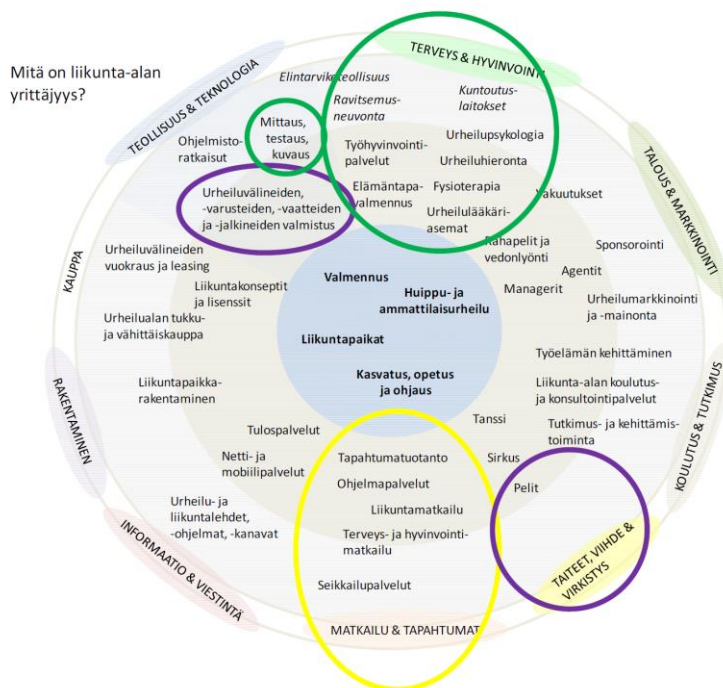
6.1 Liikuntatalous ja -yrittäjäyys

Liikunta-alan liiketoiminta on Suomessa voimakkaassa kasvussa. Liikuntapalveluja tuottavien yritysten henkilöstö kasvoi Tilastokeskuksen ylläpitämän rekisterin (YTR) mukaan vuoden 2007 noin 6800 henkilöstä noin 8100 henkilöön vuonna 2011. Myös liikevaihto kasvoi taantumasta huolimatta 220 miljoonaa euroa aiemmasta vuodesta noin 800 miljoonaan euroon.

Liikunta-alan voimakas kasvu Suomessa on jatkunut jo useita vuosia. Nykyisellään toimialan koko on vähintään 5,5 miljardia euroa. Tämä on saman verran kuin Suomen peli- ja muotoilualat yhteensä. Alalla on runsaammin nuoria kasvuyrityksiä kuin muilla aloilla. (TEM raportteja 20/2014)

Vähintään 10 prosenttia liikevaihtoaan lisänneitä kasvuyrityksiä oli vuosina 2009 - 2011 EK:n laskelmien mukaan liikuntapalveluissa 3,7 prosenttia suhteutettuna yrityskantaan. Yrityskentässä keskimäärin kasvuyrityksiä oli 2,8 prosenttia. (Lith 2013, 2)

Kasvun taustalla ovat muun muassa länsimaissa lisääntyvät elintapasairaudet, niiden ehkäisy ja hoito sekä terveystietoisuuden leviäminen. Myös liikunnallinen elämäntapa, tavoitteellinen harrastaminen sekä terveyden mittaaminen ja älyteknologia, ovat siivittäneet toimialan kasvuun. (Diges ry 2010, 1)

KUVIO 4. Liikunta-alan yrittäjyyden eri ulottuvuudet ja erivärein ympyröitynä kasvupotentiaalia omaavat segmentit. (TEM raportteja 20/2014, 12)

Yllä olevasta kuviosta (kuvio 4) on nähtävissä, että liikunta-alalla liiketoiminnan kasvupotentiaalia on erityisesti matkailu ja tapahtuma-, peli-, terveys- ja hyvinvointi- sekä teollisuus- ja teknologiasektoreilla. Erityisesti näiden sektoreiden liikuntayrittäjyystoimintaa tulee Rovaniemellä aktiivisesti edistää.

Rovaniemellä on tarjolla liikunta-alan koulutusta, joka tuo paikkakunnalle opiskelijoita ympäri Suomen. Myös kansainvälisiä opiskelijoita on paikkakunnalla. Eri oppialojen opiskelijoiden verkostoitumista ja keskinäistä innovointia tulee edistää eri alat ylittävien ajatusten jalostamiseksi liiketoiminnaksi. Liikuntaympäristön palvelutarpeiden kautta opiskelijoille tulee pystyä tarjoamaan työpaikkoja alan yrityksissä tai nostaa esille alueen tarpeista syntyviä liikunta-alan yritysmahtoisuuksia. Tämä takaa heille toimeentulon opiskeluista valmistumisen jälkeen ja juurruttaa heidät paikkakunnalle.

Rovaniemen liikunta- ja hyvinvointikesittymän kehittymisen kannalta on äärimmäisen tärkeää, että tunnistetaan alueen liikuntamatkailun palvelutarpeet ja puuttuva palvelutuotanto. Julkista ja yksityistä palvelutoimintaa ei tule asettaa vastakkain, vaan ne pitää saada toimimaan yhdessä toisiaan täydentäen.

6.2 Liikuntatapahtumat ja niiden aluetaloudellinen merkitys

Uusien suur tapahtumien liikkeellelähden edellytyksenä on vähintäänkin nelikannan synnyttäminen. Siinä tahoina ovat kunta, elinkeinojen kehittämisestä/rahoittamisesta vastaava taho, paikalliset järjestäjät sekä yrityskumppanit. Tapahtumien tulee pystyä kattamaan toteutuksesta syntyvät kulut ja niiden on tuotava osaamisen lisäksi myös taloudellista lisäarvoa sekä mukana oleville järjestäjätahoille että alueelle. (Jääskeläinen 2010, 89)

Tapahtuma/joukkue	Matkailijoita	Viipymä	Yötä
Leimausleiri	2 000	3	6 000
Sporttileiri	75	3	225
Painonostoseminaari	50	6	300
Luiisteluleirit	100	6	600
Moskovan CSKA leiri	60	14	840
Arctic Rally kilpailijat	595	7	4 165
Arctic Rally katsojat	3 000	3	9 000
Arctic Rally media	250	3	750
Rollo MTB ja maastopyöräilyn SM	376	3	1 128
Kultavaskooliturnaus	2 240	3,5	7 840
Rovaniemi marathon	375	2,2	825
RoPS	630	1	630
Roki	513	0,5	257
Lakkapää	306	1,5	459
Napapiirin hiihto	400	1,3	520
Santa Claus turnaus	160	1,5	240
Suomen Cup hiihto	400	3	1 200
Ensilumen kisat	100	3	300
Talviuimin MM	2 800	4	11 200
Yht. 14 180	Ka. 3,7	Yht. 45 729	

KUVA 3. Perustietoja Rovaniemen liikuntatapahtumista (Satokangas 2015, 10)

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin vuonna 2015 tekemän Rovaniemen liikuntamatkailun talousvaikutusten kartoituksen toisessa osiossa tarkasteltiin paikkakunnalla järjestettävien liikuntatapahtumien talousvaikutuksia (kuva 3). Tapahtumiin osallistui noin 14 000 matkailijaa. Heidän myötään tuli yhteensä yli 45 000 yöpymistä. Näiden yöpyneiden liikuntamatkailijoiden keskimääräinen rahankulutus oli 94 euroa/yö. Tätä yksikkökohtaista rahankulutusta käytettäessä liikuntatapahtumiin osallistuvien matkailijoiden kokonaisrahankulutukseksi muodostuu yli neljä miljoonaa euroa.

Viime aikoina Rovaniemelle on syntynyt paljon uusia liikuntatapahtumia, jotka houkuttelevat paikkakunnalle laajasta kiinnostuneita matkailijoita. Varsinaisten harrastajien ja urheilijoiden mukana saapuvien matkailijoiden kerrannaisvaikutus on huomattava, sillä mukana on yleensä useita taustahenkilöitä. Tapahtumista tulee usein pysyviä ja vuosittain toistuvia.

Liikuntatapahtumilla tulee pyrkiä myös vahvistamaan talousvaikutuksia sekä urheiluseuroille että elinkeinoelämälle sijoittamalla niitä hiljaisempiin matkailuajankohdiin. Tämä mahdollistaa myös edullisemman majoituskustannustason tapahtumajärjestäjälle.

6.3 Ounasvaara

Rovaniemen keskeinen urheilu- ja liikuntapaikka on Ounasvaaran alue, jossa sijaitsee suuri osa Rovaniemen tärkeimmistä liikuntapaikoista kuten Ounasvaaran mäki- ja hiihtokeskus, Lapin Urheiluopisto/Santasport, hiihtostadion, hyppymäet, Lappi-areena, Ounasvaaran palloiluhalli sekä latu- ja kuntorataverkosto. Alueella sijaitsevat myös hiihtokeskus, golfkenttä ja ampumarata.

Rovaniemellä on halua hyödyntää urheilun näkyvyyttä kotimaisessa ja kansainvälisessä markkinoinnissa. Kaupungin tavoitteena on myös profiloida Ounasvaara ”ympäri- ja kokonaisvaltaiseksi valmennuksen ja hyvinvoinnin koulutus-, oppimis- ja kokemuskeskukseksi, joka houkuttelee myös kansainvälisiä, liikunnasta, urheilusta ja hyvinvoinnista kiinnostuneita matkailijoita” (Rovaniemen matkailun kehittämissuunnitelma 2012-2016, 10).

Ounasvaaran alue liikuntaympäristönä on erittäin ainutlaatuinen. Kaupunkipalveluiden ja luontoympäristön tarjoamat olosuhteet luovat alueen kehittämiselle laajat mahdollisuudet. Tunturikohteisiin verrattuna Rovaniemellä on jo olemassa kaupunkitason palvelutarjonta, jota voidaan tarjota myös matkailijoiden käyttöön. Liikuntakohteiden toteuttaminen on sitä järkevämpää, mitä enemmän niille saadaan käyttöä. Eri kohteiden tulee palvella mahdollisimman hyvin sekä paikallisia asukkaita että matkailijoita. Tämä edellyttää entistä vahvemman yhteiskäytön huomioimisen jo suorituspaikkojen suunnitteluvaiheessa. Paikalliset käyttäjät vahvistavat Ounasvaaran ympäri- ja kokonaisvaltaista toimintaa. He luovat peruskysynnän, joka alentaa investointipäätösten kynnystä verrattuna kohteeseen, jossa kysyntä perustuu täysin matkailijavirtoihin.

Vuonna 2008 laaditun Arctic Wellbeing Park -suunnitelman mukaan matkailukeskusten kehittämistä mitataan usein pelkästään alueelle suunniteltujen investointien euromäärillä, mutta Ounasvaaralla keskitytään vahvemmin sisältöjen kehittämiseen ja yhteistyön tehostamiseen. Infrastruktuurin kehittäminen kulkee tietenkin osana tätä työtä, mutta sitäkin ei voida täysimääräisesti hyödyntää, elleivät palvelut ole kunnossa. Myös asiakaslupauksen tulee olla selkeä ja lunastettavissa.

Ounasvaaran kehittämiseen merkittävänä liikuntapaikkana vaikuttaa myös saavutettavuus. Julkinen liikenne on ohjattava kulkemaan säännöllisesti Ounasvaaran liikuntakohteisiin. Joukkoliikenne siirtyy kaupungin vastuulle vuonna 2018. Tämä tarkoittaa sitä, että kaupunki itse suunnittelee linjat ja päättää niiden ajotiheydestä. Tässä liikennesuunnittelussa tulee liikuntapalveluiden näkökulmasta huomioida Ounasvaaran julkisen liikenteen yhteyksien kehittäminen, koska nykyhetkellä alueen saavutettavuus julkisella liikenteellä on heikko. Myös palveluiden hinnoittelulla (logistiikka, liikuntapaikat) voidaan ohjata liikuntapaikkojen käytön tasaisempaa jakautumista eri vuorokauden aikoihin erityisesti niille käyttäjäryhmille, joilla on mahdollista valikoida laajemmin palveluiden käyttöaika.

KUVA 4. Ounasvaara tarjoaa monipuolisia liikuntamahdollisuuksia paikallisille asukkaille ja matkailijoille.

Yllä olevasta kuvasta (kuva 4) on nähtävissä Ounasvaaran monipuolinen olemassa oleva palvelu- ja suorituspaikkatarjonta. Myös tulevaisuuden suunnitelmissa on useita investointeja.

6.4 Lapin urheiluopisto - Santasport

Ounasvaaralla sijaitseva Lapin urheiluopisto/ Santasport on Rovaniemen koulutuskuntayhtymän ylläpitämä liikunnan - ja vapaa-ajan koulutuskeskus. Sen toiminta voidaan jakaa kolmeen osaan:

- Palvelutoiminta (liikuntapalvelut ja majoitus)
- Ammatillinen koulutus (valtion tukema ammattiin valmistava koulutus)
- Vapaa sivistystyö (valtion tukemat kurssit)

Lapin urheiluopiston valmennuskeskukselle on myönnetty huippu-urheilun erikoistehtävä. Tämä perustuu Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) arvioon urheiluopistojen valmennuskeskustoiminnoista. Arvioiden perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) on määrännyt kuudelle urheiluopistolle joko valtakunnallisen tai lajisidonnaisen huippu-urheilun edistämisen erityisen koulutustehtävän. Valtakunnallinen yli lajirajoja koskeva tehtävä on Kuortaneen ja Vierumäen urheiluopistoilla sekä Pajulahden Liikuntakeskuksella. Erityinen lajikohtainen erityistehtävä on Vuokatin, Eerikkälän ja Lapin urheiluopistoilla.

Lapin urheiluopiston erityistehtävä koskee lumilajien huippu-urheilussa vaadittavien osaamisen ja asiantuntijapalveluiden kehittämistä sekä kehittämistoiminnan ja testauksen toteuttamista yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Tehtävä koskee erityisesti maastohiihtoa, mäkihyppyä ja alppihiihtoa. Myös taito- ja valmennus on Lapin urheiluopiston toinen valtakunnallinen erityistehtävä.

Santasport Finland Oy yhtiöitettiin vuonna 2014. Sen liikevaihto on 5 miljoonaa euroa ja yhdessä Lapin urheiluopiston kanssa liikevaihto ylittää 11 miljoonaa euroon. Lapin urheiluopisto ja Santasport Finland Oy ovat keskeisessä roolissa Rovaniemen liikuntamatkailun ja Ounasvaaran kehittämisessä. Santasport Finland Oy:n visiona vuonna 2022 on olla Suomessa ja kansainvälisesti tunnettu liikunnan ja urheilun osaamisen keskittymä. Lisäksi pyrkimyksenä on olla alueen vahvin liikuntakulttuuriverkoston ja liikuntaolosuhteiden kehittäjä ja ylläpitäjä.

Santasport Finland Oy on kirjannut strategiatasoisiksi päätöksikseen mm. paikallisten uusien liikunta- ja urheiluolosuhdehankkeiden kustannustehokkaan toteutuksen yhdessä kaupungin kanssa. Lisäksi pyrkimyksenä on urheilu- ja liikuntatapahtumien kehittäminen yhteistyössä kolmannen sektorin ja kaupungin kanssa niin, että tapahtumat toimivat liikuntamatkailun edistäjänä.

Lapin Urheiluopisto ja Santasport Finland Oy valmistelevat Olympic Training Center -statuksen käyttöönottoa ja konkreettisia toimenpiteitä tämän laadukkaaksi toteuttamiseksi. Olympiarengas ovat erittäin tunnettu brändi maailmalla ja sen alla toimivilla tahoilla on asiakkaan näkökulmasta vahva oletus laadukkaista palveluista. Kaupungin liikuntapalveluiden tulee käydä entistä tiiviimmin vuoropuhelua näiden organisaatioiden kanssa yhteisen optimaalisen hyödyn ja imagoedun saamiseksi koko alueelle. Tavoitteena on yhteisen näkemyksen muodostaminen koko Ounasvaaran nostamiseksi maailmankartalle.

6.5 Lapin urheiluakatemia

Lapin urheiluakatemia on Rovaniemen ja koko Lapin alueella toimiva oppilaitosten ja eri yhteistyötahojen verkosto. Suomen Olympiakomitea on myöntänyt Lapin urheiluakatemialle erityistehtävän lumilajien osalta. Akatemian keskeisimpänä tehtävänä on huippu-urheilijoiden ja huipulle tavoittelevien urheilijoiden valmennuksen tehostaminen ja urheilijoiden opiskelun tukeminen (ns. Dual career -malli) Lapin urheiluakatemiaan voi hakeutua yläkouluakatemian, toisen asteen, korkea-asteen ja armeijan kautta. (lapinurheiluakatemia.fi 11.11.2015)

VII ROVANIEMI KANSAINVÄLISENÄ LIIKUNTA- JA URHEILU- KAUPUNKINA

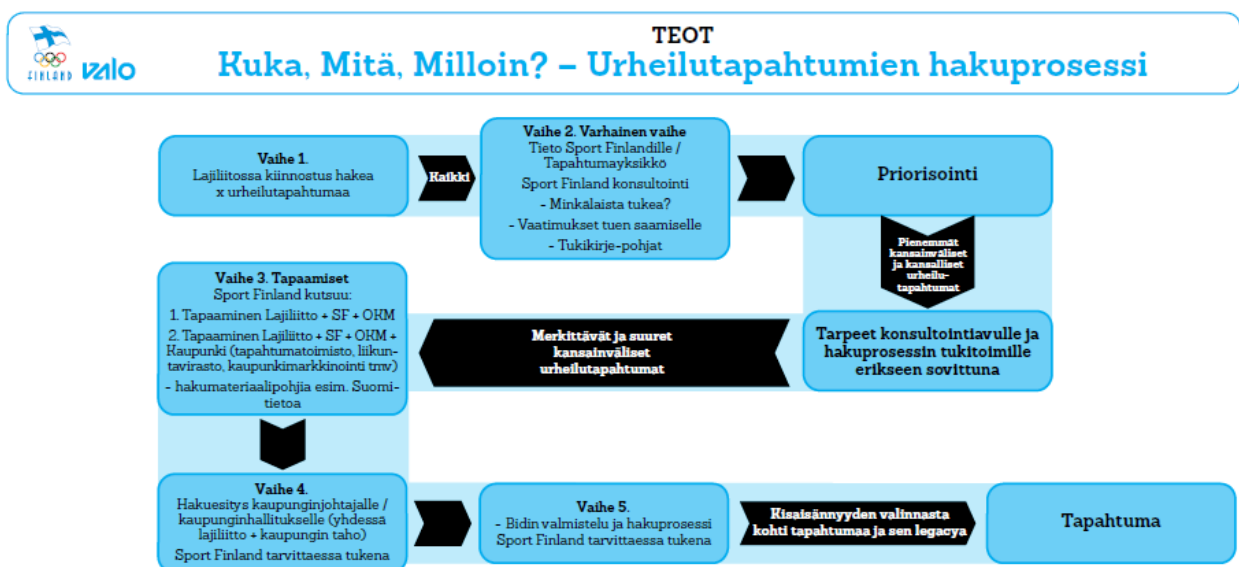
Liikunnalla on vahva imagollinen merkitys Rovaniemelle. Liikunta kuvastaa paikkakunnan aktiivisuutta ja dynaamista hyvinvointia. Huolellisesti suunniteltu ja toteutettu liikuntaympäristö kaupungin alueella kertoo asukkaista ja matkailijoista välittämisestä. Se kertoo maailmalle, että Lapin pääkaupungissa halutaan edistää liikunnallista elämäntapaa ja nähdään liikuntamahdollisuudet selkeänä osana kaupunkiympäristöä.

7.1 Tahtotila liikuntatapahtumahakuihin Rovaniemelle

Rovaniemi on matkailukaupunki, ja siten matkailuolosuhteiden toimivuus on tärkeässä roolissa kaupungin suunnitelmissa ja kehityksessä. Rovaniemen matkailustrategiassa tapahtumat on nostettu esille yhtenä kehittämisen kohteena. Myös liikunta-, urheilu- ja hyvinvointimatkailu nähdään keskeisenä osana alueen kehittämistä. Rovaniemellä on muutamia toistuvia kansallisia ja kansainvälisiä urheilutapahtumia sekä hakujen kautta saatuja tapahtumia.

Olosuhteiltaan Rovaniemi tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet kilpaurheilutoimintaan ja liikunnan harrastamiseen. Rovaniemen kansainvälistymisstrategiassa todetaan seuraavaa: ”Rovaniemellä on ympäristön ja infrastruktuurin puitteissa mahdollisuus järjestää suuriakin kansainvälisiä liikunta- ja urheilutapahtumia. Liikunta- ja urheilupaikkojen osalta Rovaniemelle tulee järjestää riittävät ja nykyaikaiset fyysiset puitteet kansainvälisten tapahtumien järjestämiseen. Rovaniemen kaupungin tulee ottaa aktiivisempi rooli merkittävien liikuntatapahtumien saamiseksi alueelle sekä hyödyntää nykyistä enemmän olemassa olevan urheilutoiminnan kansainvälistä asiantuntemusta.” Edelleen kaupungin kansainvälistymisstrategiassa todetaan, että liikunta- ja urheilutapahtumat ovat osa perinteistä ystävyyskaupunkitoimintaa, jota tulee edelleen kehittää huomioiden käytettävissä olevat resurssit. (Rovaniemen kansainvälistymisstrategia, 20)

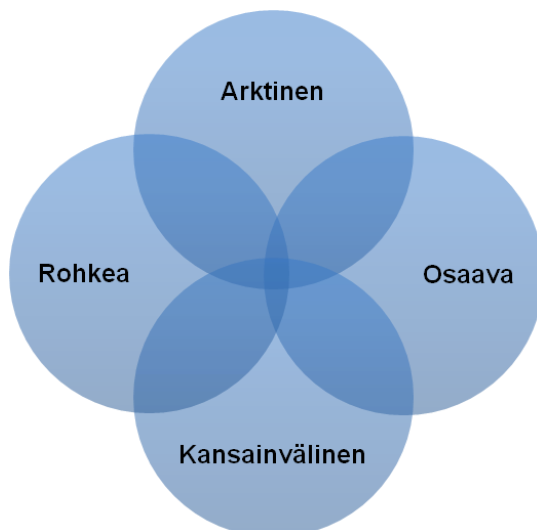
Olympiakomitean Sport Finland on ottanut aktiivisen roolin kansainvälisten liikuntatapahtumien saamiseksi Suomeen. Kumppanuusohjelmassa mukana olevat kaupungit tekevät tiivistä yhteistyötä myös keskenään ja kukin kaupunki on luonut oman urheilutapahtumaprofiilinsa. Alla (kuva 5) on kuvattu Sport Finlandin ehdotuksensa kansainvälisten urheilutapahtumien hakuprosessien etenemisestä.

KUVA 5. Olympiakomitean Sport Finlandin ehdotus kansainvälisten urheilutapahtumien hakuprosessien etenemisestä (Sport Finland 2015)

Rovaniemellä järjestettiin keväällä 2015 kansainvälisiin urheilutapahtumiin liittyvä työpaja yhdessä Olympiakomitean Sport Finlandin kanssa. Mukana työpajassa oli paikallisten urheiluseurojen-, urheiluopiston-, kaupungin liikuntatoimen-, elinkeino-yhtiön- ja yritysten edustajia. Työpajan tuloksena todettiin, että halukkuutta kansainvälisten tapahtumien hakemiseen alueelle löytyy. Työpajaan osallistujat kokivat, että Rovaniemi on hyvä paikka järjestää tapahtumia, mutta kaupungilta puuttuu tapahtumien järjestämiseen vaadittavat yhtenäiset rakenteet ja selkeä tapahtumista vastaava neutraali taho. Osallistujat nostivat esille Rovaniemen monet vetovoimatekijät ja mahdollisuudet, joista iso osa liittyy Lapin luontoon ja arktiseen sijaintiin. Osallistujat peräänkuuluttivat myös massatapahtumien kehittämisen tärkeyttä joko nykyisiä tapahtumia laajentamalla tai pienempiä tapahtumia yhdistämällä. Työpajan keskusteluissa nousi esille muutama teema, jotka profiloivat Rovaniemeä kansainvälisten ja merkittävien kansallisten urheilutapahtumien järjestämispaikkana. Näitä teemoja on avattu tarkemmin alempana olevassa kuvassa (kuva 6). Rovaniemen keskeiset teemat ovat:

- **Arktinen:** Rovaniemen sijainti Napapiirillä tekee siitä harvinaisen arktisen alueen urheilukaupungin, mikä on matkailijoille ja ulkopuolisille merkittävä erottautumistekijä. Yötön yö ja kaamos tuovat oman lisänsä monenlaisiin urheilu- ja liikuntatapahtumiin. Lapin luonto, hiljaisuus ja puhtaus ovat Rovaniemen tavaramerkkejä. Lumivarmuuden ja ensilumen merkitys kasvavat Rovaniemellä ilmastonmuutosten takia.
- **Kansainvälinen:** Rovaniemi on kansainvälinen matkailukohde, jossa käy ulkomaisia turisteja ja joka sijaitsee keskeisessä paikassa koko Barentsin alueella. Rovaniemellä on monipuolista palveluosaamista ja hyvät kulkuyhteydet. Rovaniemi on myös tunnettu Joulupukin kotipaikkana.
- **Rohkea:** Rovaniemeläisillä on halu rikkoa rajoja tapahtumien järjestämisessä ja hyödyntää ennakkoluulottomasti Rovaniemen ja Lapin erityispiirteitä, kuten yötön yö ja kaamos. Lappia pidetään eksoottisena paikkana, jonka profiiliin sopivat monimuotoiset ja ennakkoluulottomat tapahtumat.
- **Osaava:** Rovaniemellä on paljon osaavia tekijöitä, ja tietotaidon määrä eri sektoreilla on valtavan laaja, mukaan lukien esimerkiksi eri alojen opiskelijat. Rovaniemellä on paljon osaamista tapahtumien järjestämisessä, jota halutaan tuoda esiin ja jakaa muille.

KUVA 6. Rovaniemen kansainvälisten urheilutapahtumien järjestäjäprofiili. (Sport Finland 2015)

7.2 Liikuntakaupungin status lisäarvona

Rovaniemellä on käyty keskustelua Eurooppalainen Urheilukaupunki -statuksen hakemisesta. Vuonna 2017 Suomi juhlii 100-vuotista historiaansa ja tällöin Suomessa on tarkoitus nostaa esille myös paikallisia urheilutapahtumia. Vuosi 2017 olisi Rovaniemelle hyvä mahdollisuus hakea Eurooppalainen Urheilukaupunki -statusta, jota ei Suomessa vielä yhdelläkään kaupungilla ole.

ACES European (European Capitals and Cities of Sport Federation) myöntämä status tarjoaa kunnille mahdollisuuden kansainväliseen tunnustukseen, näkyvyyteen, kunnan liikuntaohjelmien arvon vahvistukseen, kansainväliseen liikunta-alan verkostoitumiseen, jäsenten väliseen tiedonvaihtoon, verkoston kongressi- ja seminaariosallistumisiin ympäri vuoden ja EU-rahoituskumppanuuksiin muiden kaupunkien kanssa.

KUVA 7. Eurooppalainen Urheilukaupunki -nimike on haettavissa eurooppalaiselle 25000 - 500 000 asukkaan kaupungille.

VIII ROVANIEMEN LIIKUNTAPOLITIIKAN TOTEUTTAMINEN

8.1 Oikeat askeleet

- 1) Selkeytetään liikuntapalveluiden koordinoitavia. Liikuntapalveluiden tulee perustaa ennaltaehkäisevä terveyden edistämisen -työryhmä, joka käy keskustelua säännöllisesti eri palvelualueiden kanssa liikunnan edistämisestä ja huomioimisesta heidän toiminnoissaan.
- 2) Liikuntapaikkarakentamisen investointisuunnittelu tulee seuraamaan liikuntapoliittisen ohjelman linjauksia. Investointien yhteydessä tutkitaan eri rahoitus-, toteutus- ja yhteistyövaihtoehtoja.
- 3) Jalkautetaan liikuntapoliittinen ohjelma muille palvelualueille sekä keskeisille sidosryhmille. Lisäksi muodostetaan sisällöstä yksityiskohtaisempi toimenpidesuunnitelma, jonka avulla tavoitteet saavutetaan.
- 4) Liikuntapalvelujen edustajat osallistuvat aktiivisesti muiden palvelualueiden, kolmannen sektorin ja sidosryhmien moniammatillisiin työryhmiin ja toimenpiteisiin. Vaihdetaan säännöllisesti tietoa eri palvelualueiden ajankohtaisista asioista, joissa liikuntapalveluiden osuus tulee huomioida.
- 5) Selvitetään ja osallistutaan tapahtumien kehittämistyöhön yhdessä eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Kehittämistyössä tarkennetaan eri toimijoiden rooleja ja hyödynnetään mukana olevien tahojen osaamista. Tavoitteena on, että Rovaniemen kaupungin tunnettuus lisääntyy liikunta- ja urheilutapahtumien välityksellä.
- 6) Lisätään rovaniemeläisten liikunta-aktiivisuutta sekä kannustetaan varsinkin liikkumattomia ja terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvia henkilöitä liikunnan pariin. Luodaan monipuolisia mahdollisuuksia liikunnan harrastamiseen eri ikävaiheissa.
- 7) Osallistutaan huippu-urheilun olosuhteiden kehittämistyöhön ja tuetaan urheiluseurojen toimintaa.
- 8) Otetaan kehittämistoiminnassa huomioon sekä liikuntamatkailun että kuntalaisten tarpeet.
- 9) Kehitetään Ounasvaarasta monipuolinen liikunnan, urheilun ja matkailun alue. Vahvistetaan Ounasvaaran roolia keskeisenä liikuntaosaamisen kärkenä.
- 10) Liikuntapoliittisen ohjelman toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain.

8.2 Tavoitetila vuonna 2020

- Rovaniemi tunnetaan vetovoimaisena liikuntakaupunkina.
- Liikunnan näkökulma on mukana kaikissa Rovaniemen kaupungin strategiassa ja eri ohjelmissa.
- Liikunta on oleellinen peruspalvelu rovaniemeläisessä hyvinvointipolitiikassa ja kuntalaisten arjessa.
- Koordinaatio ja yhteistyö liikunnan edistämiseksi on vakiintunut.
- Terveytensä kannalta riittävästi liikkuvien määrä on kasvanut ja liikunnasta syrjäytyneiden määrä vähentynyt.
- Lapset oppivat tarpeelliset liikuntataidot ja omaksuvat liikunnallisen elämäntavan jo kouluiässä.
- Liikunta on tärkeä osa nuorten ja opiskelijoiden elämää.
- Työikäiset liikkuvat terveytensä kannalta riittävästi ja tuntevat vastuuta omasta liikunnastaan.
- Ikääntyvät liikkuvat omatoimisesti ylläpitäen toimintakykyä, henkistä vireyttä ja sosiaalisia suhteitaan.

Lähteet

<https://www.thl.fi/fi/web/terveyden-edistaminen/toimijat/jarjestot> 10.11.2015
<http://stm.fi/sote-uudistus> 21.10.2015
<http://www.lapinurheiluakatemia.fi/> 11.11.2015
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390> 11.11.2015
http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/351/Liikunnan_edist_hallituskausi_2015_2019_3004.pdf 11.11.2015
<http://www.sport.fi/uutiset/uutinen/tunti-paivassa-liikuntaa-liikunta-ja-urheiluyhteiso-tyytyvainen-hallitusohjelman-kirjaukseen> 11.11.2015
<http://www.sport.fi/valo/mita-teemme/visio-strategia-toimintasuunnitelmat-ja-vuosikertomukset> 11.11.2015
<http://www.sport.fi/olympiakomitea/olympia-akatemia/mita-teemme> 11.11.2015
http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/hallitus-paatti-sote-uudistuksen-jatkosta-ja-itsehallintoalueista?_101_INSTANCE_3wyslLo1Z0ni_groupId=10616
FCG Planeko 2008. Arctic Wellbeing Park.
Diges ry. Liikunta-alan yrittäjyyden kehittämisstrategia 2020. TEM julkaisu.
Jääskeläinen, L. 2010. Liikkeellä energiaa - Rovaniemen liikuntapolitiikan perusteet.
Liikuntaliiketoiminnan ekosysteemin muutokset. TEM raportteja 20/2014.
Lith, P. Liikuntabisnes on kasvuala. Verohallinto 2013.
OKM, Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014
Ratkaisujen Suomi - Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015, 11.11.2015
Rovaniemen asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamisen kehittämisohjelma vuosille 2013 -2016
Rovaniemen elinkeino-ohjelma 2014 -2016
Rovaniemen esi- ja perusopetuksen suunnitelma 2011
Rovaniemen ikäohjelma vuoteen 2020, 2008
Rovaniemen kansainvälistymisstrategia 2006
Rovaniemen kaupungin kotouttamisohjelma 2014 -2020, 2013
Rovaniemen kaupungin laaja hyvinvointikertomus 2013 -2016
Rovaniemen kaupungin lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma vuoteen 2015
Rovaniemen kaupunkistrategia 2030
Rovaniemen maankäytön ja asumisen toteuttamisohjelma 2015
Rovaniemen maaseudun kehittämisohjelma 2013 -2020, 2014.
Rovaniemen matkailun kehittämisohjelma
Rovaniemen vapaa-ajan ltk pöytäkirja 27.5.2015 § 55
Rovaniemen vapaa-ajanpalveluiden avustusohjeet 2015
Satokangas, P. 2015. Rovaniemen liikuntamatkailun talousvaikutusten kartoitus (MTI).
Liikuntapoliittinen ohjelma -workshop 22.10.2015
Urheilusanomat 12/2015, Pirinen, H: ”Liikuntapommi uhkaa Suomea: lapset liikkuvat hälyttävän vähän.”
Varhaiskasvatussuunnitelma, Rovaniemen kaupunki, Päivähoidon Palvelukeskus 2012.
World Health Organization 2007. Steps to health; A European Framework to Promote Physical Activity for Health.

Kuvat

Kuva 1 Rovaniemen kaupunkistrategia. (Kaupunkistrategia 11.11.2015)
Kuva 2 Lähiliikuntapaikkojen sijoittaminen asuinpaikkojen läheisyyteen ja erityisten liikuntapaikkojen keskittäminen.
Kuva 3 Perustietoja Rovaniemen liikuntatapahtumista (Satokangas 2015, 10)
Kuva 4 Ounasvaara tarjoaa monipuolisia liikuntamahdollisuuksia paikallisille asukkaille ja matkailijoille.
Kuva 5 Olympiakomitean Sport Finlandin ehdotus kansainvälisten urheilutapahtumien hakuprosessien etenemisestä (Sport Finland 2015)
Kuva 6 Rovaniemen kansainvälisten urheilutapahtumien järjestäjäprofiili.(Sport Finland 2015)

Kuva 7 Eurooppalainen Urheilukaupunki -nimike on haettavissa eurooppalaiselle 25000 - 500 000 asukkaan kaupungille

Kuviot

Kuvio 1 Terveystuotot ovat voimakkaassa kasvussa. (THL 2015)

Kuvio 2 Varusmiespalveluksen aloittavien miesten kestävyyskunto on huonoin 40 -vuoteen. (THL 2015)

Kuvio 3 Fyysisen aktiivisuuden ja terveyden välinen riippuvuus (World Health Organization 2007, 9)

Kuvio 4 Liikunta-alan yrittäjyyden eri ulottuvuudet ja erivärein ympyröitynä kasvupotentiaalia omaavat segmentit. (TEM raportteja 20/2014, 12)